

**VYSOKÁ ŠKOLA EVROPSKÝCH A REGIONÁLNÍCH
STUDIÍ, Z. Ú., ČESKÉ BUDĚJOVICE**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

**VOJENSKÁ SLUŽBA V ZAHRANIČÍ – MISE
ARMÁDY ČESKÉ REPUBLIKY V OBLASTI
BLÍZKÉHO VÝCHODU A POBALTÍ**

Autor práce: Patrik Bydžovský

Studijní program: Bezpečnostně právní činnost

Forma studia: Kombinovaná

Vedoucí práce: PhDr. Štěpán Kavan, Ph.D.

Katedra: Katedra právních oborů a bezpečnostních studií

2026

VYSOKÁ ŠKOLA EVROPSKÝCH A REGIONÁLNÍCH STUDIÍ, z. ú.
Žižkova tř. 1632/5b, 370 01 České Budějovice

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Jméno a příjmení studenta: Patrik Bydžovský

Studijní program: Bezpečnostně právní činnost

Forma studia: Kombinovaná

Místo studia: České Budějovice

Název bakalářské práce: Vojenská služba v zahraničí – mise Armády České republiky v oblasti Blízkého východu a Pobaltí

Název bakalářské práce v anglickém jazyce: Military Service Abroad – Missions of the Army of the Czech Republic in the South-Central Asia and Baltic States

Katedra: Katedra právních oborů a bezpečnostních studií

Vedoucí bakalářské práce (jméno a příjmení, včetně titulů): PhDr. Štěpán Kavan, Ph.D.

Datum zadání bakalářské práce (měsíc, rok): březen 2025

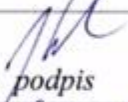

Cíl bakalářské práce:

Hlavním cílem bakalářské práce je zhodnotit zkušenosti příslušníků Armády ČR získané při působení v zahraničních operacích a objasnit rozdíly mezi bojovými a nebojovými misemi.

Vedlejším cílem bakalářské práce je posoudit subjektivní hodnocení úspěšnosti zahraničních operací z pohledu jejích účastníků.

Student: Patrik Bydžovský	22.3.2025 datum	 podpis
Vedoucí práce: PhDr. Štěpán Kavan, Ph.D.	22.5.2025 datum	 podpis

Schvaluji zadání bakalářské práce:

Vedoucí katedry: doc. JUDr. Roman Svatoš, Ph.D.	26.5.2025 datum	 podpis
Prorektor pro studium a vnitřní záležitosti: doc. PhDr. Miroslav Sapík, Ph.D.	26.5.2025 datum	 podpis
Rektor: doc. Ing. Jiří Dušek, Ph.D.	27.5.2025 datum	 podpis

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracoval samostatně, na základě vlastních zjištění a s použitím odborné literatury a materiálů uvedených v seznamu použitých zdrojů.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce v elektronické podobě ve veřejně přístupné části infodisku VŠERS, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky vedoucího a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce systémem na odhalování plagiátů.

.....

Děkuji vedoucímu bakalářské práce PhDr. Štěpánu Kavanovi, Ph.D. za cenné rady, připomínky a metodické vedení práce. Dále bych chtěl poděkovat Václavu Kokešovi a dalším příslušníkům Armády České republiky za ochotu při poskytování výzkumných rozhovorů.

ABSTRAKT

BYDŽOVSKÝ, P. *Vojenská služba v zahraničí – mise Armády České republiky v oblasti Blízkého východu a Pobaltí: bakalářská práce*. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, 2026. 90 s. Vedoucí bakalářské práce: PhDr. Štěpán Kavan, Ph.D.

Klíčová slova: zahraniční mise, Armáda České republiky, mezinárodní organizace, bezpečnostní prostředí, bezpečnostní politika

Tato bakalářská práce se zaměřuje na zahraniční mise Armády České republiky v oblasti Blízkého východu a Pobaltí. Teoretická část se opírá o odbornou literaturu a popisuje členství České republiky v mezinárodních organizacích i naplňování mezinárodních závazků. Zvláštní pozornost je věnována směřování bezpečnostní politiky v reakci na měnící se bezpečnostní prostředí, a to jak v souvislosti s bojem proti terorismu po roce 2001, tak v souvislosti s expanzivní politikou Ruska po roce 2014. Praktická část se zaměřuje na působení příslušníků Armády České republiky v zahraničních operacích na Blízkém východě a v Pobaltí.

Hlavním cílem bakalářské práce je zhodnotit zkušenosti příslušníků Armády ČR získané při působení v zahraničních operacích a objasnit rozdíly mezi bojovými a nebojovými misemi. Vedlejším cílem bakalářské práce je posoudit subjektivní hodnocení úspěšnosti zahraničních operací z pohledu jejích účastníků.

V praktické části práce byl realizován kvalitativní výzkum formou polostrukturovaných rozhovorů s příslušníky Armády České republiky, kteří se zúčastnili zahraničních misí na Blízkém východě a v Pobaltí. Získaná data byla následně vyhodnocena a podrobena komparaci.

ABSTRACT

BYDŽOVSKÝ, P. *Military Service Abroad – Missions of the Army of the Czech Republic in the South-Central Asia and Baltic States: Bachelor Thesis*. České Budějovice: The College of European and Regional Studies, 2026. 90 pgs. Supervisor: PhDr. Štěpán Kavan, Ph.D.

Key words: foreign missions, Army of the Czech Republic, international organizations, security environment, security policy

This bachelor thesis focuses on the foreign missions of the Army of the Czech Republic in the Middle East and the Baltic region. The theoretical part draws on academic literature and describes the Czech Republic's membership in international organizations as well as the implementation of its international commitments. Special attention is paid to the direction of security policy in response to the changing security environment, both in connection with the fight against terrorism after 2001 and with Russia's expansionist policy after 2014. The practical part examines the deployment of members of the Army of the Czech Republic in foreign operations in the Middle East and the Baltic states.

The main objective of the thesis is to evaluate the experiences of Czech soldiers gained during their participation in foreign operations and to clarify the differences between combat and non-combat missions. A secondary objective is to assess the subjective evaluation of the success of these operations from the perspective of their participants.

In the practical part, qualitative research was conducted through semi-structured interviews with members of the Army of the Czech Republic who participated in foreign missions in the Middle East and the Baltic region. The collected data were subsequently analyzed and compared.

Obsah

Úvod.....	9
1 Cíl a metodika bakalářské práce	11
2 Vybrané pojmy.....	13
3 Mezinárodní organizace	14
3.1 Právní rámec mezinárodních organizací	14
3.1.1 Realizace mezinárodních závazků v rámci boje proti terorismu	17
3.1.2 Realizace mezinárodních závazků po anexi Krymu	18
3.2 Strategický rámec České republiky a mezinárodních organizací	20
3.2.1 Vývoj bezpečnostní politiky po 11. září 2001	21
3.2.2 Vývoj bezpečnostní politiky po anexi Krymu	22
3.3 Zahraniční operace – nástroje a mechanismy	23
3.4 Reflexe aktuálního bezpečnostního vývoje a hrozeb	26
4 Zahraniční nasazení Armády České republiky – operační prostor Blízký východ.....	28
4.1 Působení jednotek NATO – kontext	28
4.2 Struktura a rozmístění českých jednotek	29
4.3 Operační úkoly	30
4.4 Ukončení působení.....	32
5 Zahraniční nasazení Armády České republiky – operační prostor Pobaltí.....	34
5.1 Působení jednotek NATO – kontext	35
5.2 Struktura a rozmístění českých jednotek	35
5.3 Operační úkoly	36
5.4 Předpokládaný vývoj.....	37
6 Vlastní výzkum a diskuse výsledků	38
6.1 Charakteristika výzkumného souboru.....	39
6.2 Analýza získaných dat dle klíčových témat	41
6.2.1 Příprava na misi: Intenzivní výcvik vs. běžná rutina	41
6.2.2 Průběh mise, každodenní realita a vnímání ohrožení.....	43

6.2.3	Spolupráce s aliančními partnery a jazyková bariéra.....	44
6.2.4	Návrat, adaptace a dopady na osobní život.....	45
6.3	Komparace bojové a nebojové mise	47
6.4	Subjektivní hodnocení úspěšnosti a přínosu misí	49
6.4.1	Osobní a profesní přínos pro jednotlivce	49
6.4.2	Vnímání smysluplnosti operací.....	49
6.4.3	Kritika systémového využití zkušeností.....	50
6.5	Diskuse.....	50
6.6	Návrhy na zlepšení praxe	53
	Závěr	55
	Seznam použitých zdrojů	57
	Seznam zkratk	61
	Seznam tabulek	62
	Seznam příloh.....	63
	Přílohy	64

Úvod

Zahraníční mise Armády České republiky představují jednu z klíčových součástí naplňování bezpečnostní politiky státu a zároveň potvrzují závazky, které Česká republika přijala vstupem do mezinárodních organizací, zejména NATO a Evropské unie. Nasazení vojáků v zahraničí nejen přispívá k posílení kolektivní bezpečnosti, ale také zvyšuje prestiž České republiky na mezinárodní scéně a poskytuje cenné zkušenosti samotným příslušníkům ozbrojených sil.

Po skončení soupeření Východu a Západu se mezinárodní prostředí změnilo. Události po roce 2001, zejména teroristické útoky ve Spojených státech a následná operace v Afghánistánu, ukázaly, že hrozba mezinárodního terorismu se stává jedním z hlavních bezpečnostních problémů. Česká republika na tuto situaci reagovala aktivním zapojením do aliančních a koaličních operací, které se soustředily především na boj s terorismem a stabilizaci krizových oblastí.

Další významný zlom nastal po roce 2014 v souvislosti s expanzivní politikou Ruské federace a událostmi na Ukrajině. Válka na Ukrajině, která začala ruskou agresí v roce 2014 a vyústila v plnohodnotnou invazi v roce 2022, také zásadně proměnila evropské bezpečnostní prostředí. Tyto skutečnosti znovu zdůraznily význam kolektivní obrany v rámci NATO a posílení vojenské přítomnosti v regionu Pobaltí. Česká republika se v tomto kontextu zapojila do řady operací, jejichž cílem je odstrašení a udržení bezpečnosti východního křídla Aliance. Na tomto vývoji lze pozorovat, jak se zahraniční angažovanost Armády ČR vyvíjela od misí zaměřených na boj proti terorismu k činnostem souvisejícím s ochranou aliančního území.

Předmětem této bakalářské práce je srovnání působení Armády České republiky v zahraničních misích na Blízkém východě a v Pobaltí. Cílem je nejen popsat a analyzovat průběh těchto operací, ale také zhodnotit zkušenosti příslušníků Armády ČR, kteří se jich účastnili. Práce si klade za cíl přispět k hlubšímu pochopení role České republiky v mezinárodní bezpečnosti a ukázat rozdíly mezi bojovými a nebojovými misemi.

Práce se zaměřuje na zahraniční operace Armády České republiky v oblasti Blízkého východu, konkrétně na mise v Afghánistánu, a dále také na působení v Pobaltí. Ačkoli by bylo možné analyzovat i angažmá v Iráku či v rámci misí OSN a EU, práce se věnuje výhradně operacím NATO. Afghánistán byl pro Armádu ČR klíčovým

nasazením z hlediska rozsahu, délky a získaných zkušeností, zatímco mise v Pobaltí odrážejí novější strategické priority Aliance, zaměřené na odstrašení a obranu východního křídla NATO. Toto vymezení umožňuje srovnat odlišný charakter obou typů misí a zhodnotit jejich význam pro české ozbrojené síly.

1 Cíl a metodika bakalářské práce

Cíle bakalářské práce

Hlavním cílem bakalářské práce je zhodnotit zkušenosti příslušníků Armády ČR získané při působení v zahraničních operacích a objasnit rozdíly mezi bojovými a nebojovými misemi. Vedlejším cílem bakalářské práce je posoudit subjektivní hodnocení úspěšnosti zahraničních operací z pohledu jejich účastníků.

Metodika bakalářské práce

Metodika této bakalářské práce vychází z charakteru zkoumané problematiky a cílů stanovených v úvodu. Objekt zkoumání představují zahraniční mise Armády České republiky na Blízkém východě a v Pobaltí, přičemž pozornost je zaměřena na porovnání rozdílů mezi bojovými a nebojovými operacemi a na zkušenosti příslušníků AČR získané během jejich působení.

Práce je rozdělena na teoretickou a praktickou část. Teoretická část se věnuje nejprve charakteristice členství České republiky v mezinárodních organizacích a plnění aliančních závazků. Následuje kapitola zaměřená na směřování bezpečnostní politiky v měnícím se bezpečnostním prostředí, kde je popsán vývoj v souvislosti s bojem proti terorismu po roce 2001 a s expanzivní politikou Ruska po roce 2014. Třetí kapitola se zabývá působením Armády České republiky v zahraničních misích, a to zejména na Blízkém východě a v Pobaltí. Pro zpracování této části byla využita rešerše odborné literatury, dokumentů mezinárodních organizací, oficiálních vládních materiálů a dostupných vědeckých studií.

Praktická část je založena na kvalitativním výzkumu. Hlavní metodou sběru dat jsou polostrukturované rozhovory s příslušníky Armády České republiky, kteří se zúčastnili zahraničních operací v analyzovaných regionech. Polostrukturovaný rozhovor je kvalitativní metoda sběru dat, která vychází z předem připraveného souboru témat a otázek, ale zároveň ponechává prostor pro volné rozvinutí odpovědí a doplňující dotazy podle situace. Umožňuje kombinovat otázky zaměřené na zkušenosti, názory, pocity, znalosti či kontext respondenta a je veden spíše formou otevřené konverzace, která vyžaduje citlivý a neutrální přístup tazatele. Výhodou této metody je flexibilita a možnost získat nejen fakta, ale i hlubší porozumění postojům a hodnotám dotazovaných, což činí z rozhovoru vhodný nástroj pro výzkum složitějších sociálních a profesních jevů. Tento

přístup v rámci práce umožnil získat nejen faktické informace, ale také osobní zkušenosti, postoje a subjektivní hodnocení účastníků.¹

Následně byla provedena analýza získaných dat a jejich komparace. Komparace je výzkumná metoda založená na porovnávání dvou či více jevů s cílem odhalit jejich podobnosti, rozdíly a souvislosti. Umožňuje lépe pochopit zkoumaný problém, protože poukazuje na shodné prvky i odlišnosti, a tím poskytuje hlubší vhled do sledovaných skutečností. Cílem komparace v této práci je identifikovat rozdíly mezi bojovými a nebojovými misemi, posoudit jejich specifika a vyvodit závěry pro hodnocení efektivity a přínosu těchto operací.²

Použitá metodika tak propojuje teoretický rozbor, založený na literární rešerši, s praktickým kvalitativním výzkumem. Tento postup umožňuje komplexní pohled na problematiku a přispívá k dosažení hlavního cíle práce, kterým je zhodnocení zahraničních misí Armády České republiky.

¹ HENDL, J. *Kvalitativní výzkum. Základní metody a aplikace*. Praha: Portál, 2005, s. 166-171.

² ZHÁŇEL, J., HELLEBRANDT, V., SEBERA, M. *Metodologie výzkumné práce*. Brno: Masarykova univerzita, 2014, s. 24.

2 Vybrané pojmy

Armáda České republiky

Armáda České republiky je základní součástí ozbrojených sil České republiky, jejímž hlavním úkolem je zajišťovat obranu státu a přispívat k ochraně jeho bezpečnosti.³

Aliance

Aliance je společenství států založené na mezinárodní smlouvě s cílem dosahovat společných politických, ekonomických či obranných zájmů. Členské státy spolupracují, koordinují své úsilí a část své suverenity předávají společným orgánům.⁴

Koalice

Koalice je smluvní partnerství mezi suverénními státy, jehož podstatou je koordinovaná součinnost a sdílení prostředků při řešení strategických otázek v globálním měřítku.⁵

Mnohonárodní operace

Mnohonárodní operace jsou vojenské akce, na kterých se podílejí síly více států. Nejčastěji probíhají společně za účasti různých složek ozbrojených sil a obvykle se uskutečňují v rámci koalic či společenství.⁶

Bojové operace

Bojové operace jsou vojenské akce, při nichž strany používají zbraně k dosažení svých cílů. Zahrnují i obranu proti ozbrojenému útoku ohrožujícímu území, nezávislost či bezpečnost státu, stejně jako operace na podporu spojenců.⁷

Nebojové operace

Nebojové operace jsou akce ozbrojených sil, při nichž se nepředpokládá použití zbraní ani munice.⁸

³ ŠEDIVÝ, J. *Základní řád ozbrojených sil České republiky*. Praha: Ministerstvo obrany ČR, 2001, s. 5.

⁴ MAZUREK, R. *Doktrína Armády České republiky*. Vyškov: Správa doktrín ŘeVD, 2004, s. 130.

⁵ Tamtéž.

⁶ MAZUREK, R. *Doktrína Armády České republiky*. Vyškov: Správa doktrín ŘeVD, 2004, s. 21.

⁷ MAZUREK, R. *Doktrína Armády České republiky*. Vyškov: Správa doktrín ŘeVD, 2004, s. 26.

⁸ Tamtéž.

3 Mezinárodní organizace

Po roce 1989 se Česká republika ocitla ve zcela novém bezpečnostním prostředí. Po rozdělení federace v roce 1993 musel nově vzniklý stát nejen vybudovat vlastní ozbrojené síly, ale také určit směřování své bezpečnostní a obranné politiky. Zásadním krokem bylo zapojení do mezinárodních organizací, které poskytují rámec pro zajištění bezpečnosti a kolektivní obrany.⁹

Členství v Organizaci spojených národů (dále jen OSN), Organizaci pro bezpečnost a spolupráci v Evropě (dále jen OBSE), Severoatlantické alianci (dále jen NATO) a Evropské unii (dále jen EU) se stalo základním pilířem české bezpečnostní strategie.¹⁰

3.1 Právní rámec mezinárodních organizací

Členství v mezinárodních organizacích je otázkou především právně zakotvených závazků, které mají zásadní dopad na bezpečnostní a obrannou politiku České republiky. Tyto závazky vyplývají z mezinárodních smluv a dokumentů, které tvoří základ mezinárodní bezpečnostní architektury.¹¹

Severoatlantická aliance

Vstup České republiky do NATO představoval zásadní zlom v bezpečnostní politice státu. Členství v Alianci bylo výsledkem dlouhodobého politického úsilí o transformaci ozbrojených sil a potvrzením orientace na euroatlantický prostor. NATO se stalo hlavním garantem bezpečnosti ČR a zároveň rámcem pro profesionalizaci a modernizaci armády.¹²

Nejdůležitějším dokumentem z hlediska bezpečnosti ČR je Severoatlantická smlouva, která zakládá NATO. Smlouva obsahuje několik klíčových článků, které definují podstatu kolektivní obrany. Mezi nejdůležitější patří:

⁹ STOJAR, R. et al. *Bezpečnostní prostředí: Sektorová analýza a implikace pro ozbrojené síly ČR 2019*. Brno: Centrum bezpečnostních a vojenskostrategických studií, 2020, s. 16.

¹⁰ PAJER, J. *Armáda České republiky: Symbol demokracie a státní suverenity 1993–2012*. Praha: Ministerstvo obrany ČR, 2013, s. 54.

¹¹ MINISTERSTVO ZAHRANIČNÍCH VĚCÍ ČR. *Bezpečnostní strategie České republiky 2023*. Praha: Ministerstvo zahraničních věcí ČR, 2023, s. 8.

¹² SEKCE OBRANNÉ POLITIKY A STRATEGIE MO. *10 let členství České republiky v NATO*. Praha: Prezentační a informační centrum MO, 2009, s. 25.

- **Článek 5**, který stanovuje, že ozbrojený útok proti jednomu nebo více spojencům se považuje za útok proti všem. Tento článek byl poprvé v historii NATO aktivován po teroristických útocích 11. září 2001.
- **Článek 4**, který stanovuje, že pokud se některý členský stát cítí ohrožen, může požádat o společné jednání všech spojenců v rámci Rady NATO.
- **Článek 3**, který zavazuje členy k tomu, aby udržovali a rozvíjeli vlastní schopnosti kolektivní obrany.
- **Článek 10**, který umožňuje přistoupení dalších států, což mělo význam v kontextu východního rozšíření NATO, jehož součástí byla i Česká republika.

Další články stanovují principy spolupráce, například sdílení informací a rozvoj vojenských kapacit. Smlouva nepřímou ukládá ČR povinnost udržovat a modernizovat své ozbrojené síly podle standardů NATO, což zahrnuje například nákup kompatibilního vybavení a účast na aliančních cvičeních. Spolupráce také umožňuje sdílení vojenských kapacit, které by byly pro ČR samostatně finančně nedostupné. NATO dále podporuje interoperabilitu armád a standardizaci vybavení, což posiluje efektivitu společných operací.¹³

Organizace spojených národů

OSN je nejuniverzálnějším rámcem pro řešení otázek mezinárodního míru a bezpečnosti. Členství v této organizaci je pro ČR důležité zejména z hlediska legitimacy vojenských operací a účasti na mírových misích.

Základním dokumentem OSN je Charta OSN, která stanovuje její cíle, principy a pravidla fungování. Definiuje její účel, jímž je udržování mezinárodního míru a bezpečnosti, podpora spolupráce mezi státy a ochrana lidských práv. Klíčové principy zahrnují suverenitu států, zákaz použití síly (kromě sebeobranu nebo akcí schválených Radou bezpečnosti) a podporu sebeurčení národů.¹⁴

Z hlediska bezpečnosti jsou pro ČR důležité zejména následující principy:

- **Článek 1**, který stanovuje cíle OSN, mezi něž patří udržování mezinárodního míru a bezpečnosti.

¹³ KREJSOVÁ, M., NOVÁK, K. *Koncepce výstavby Armády České republiky 2035*. Praha: Ministerstvo obrany České republiky – VHÚ Praha, 2024, s. 22.

¹⁴ UNITED NATIONS. *United Nations Charter (full text)*. [online]. [cit. 4. 10. 2025]. Dostupné z WWW: <https://www.un.org/en/about-us/un-charter/full-text>.

- **Článek 2**, který zavazuje státy k respektování suverenity a nevměšování se do vnitřních záležitostí.
- **Články 39-51**, které upravují systém kolektivní bezpečnosti a umožňují Radě bezpečnosti OSN přijímat závazná opatření v případě ohrožení míru.

Rezoluce Valného shromáždění OSN mají povahu doporučení a nejsou právně závazné, zatímco rezoluce Rady bezpečnosti, zejména ty přijaté podle Kapitoly VII Charty OSN, jsou pro členské státy závazné a mohou zahrnovat opatření jako sankce, mírové mise nebo vojenské akce.¹⁵

Organizace pro bezpečnost a spolupráci v Evropě

OBSE je regionální bezpečnostní organizace, jejímž posláním je prevence konfliktů a řešení krizí. Navazuje na Konferenci o bezpečnosti a spolupráci v Evropě (KBSE), jejíž Helsinský závěrečný akt z roku 1975 byl klíčovým dokumentem pro bezpečnostní dialog v Evropě.¹⁶

Účastnické státy OBSE se zavazují respektovat principy suverenity, územní celistvosti a rovnoprávnosti států, zdržet se použití síly a řešit spory mírovými prostředky. V politicko-vojenské oblasti se státy zavazují k transparentnosti vojenských aktivit, kontrole zbrojení a budování důvěry prostřednictvím opatření, jako je výměna informací o ozbrojených silách. Ačkoliv je vliv OBSE v současnosti omezený, pro ČR zůstává důležitou platformou dialogu se státy, které nejsou členy NATO nebo EU, například s Ruskem či postsovětskými republikami.¹⁷

Evropská unie

Dne 1. května 2004 se ČR stala plnoprávným členem EU, což bylo usnadněno předchozím vstupem do NATO. EU hraje klíčovou roli v bezpečnostní politice prostřednictvím Společné zahraniční a bezpečnostní politiky (dále jen SZBP). ČR se podílí na civilních a vojenských misích EU.¹⁸

¹⁵ UNITED NATIONS. *About UN Documents*. [online]. [cit. 4. 10. 2025]. Dostupné z WWW: <https://research.un.org/en/docs/resolutions>.

¹⁶ OSCE. *Conference on Security and Co-operation in Europe Final Act*. [online]. [cit. 4. 10. 2025]. Dostupné z WWW: https://www.osce.org/files/f/documents/5/c/39501_1.pdf.

¹⁷ STOJAR, R. et al. *Bezpečnostní prostředí 2005-2019: Sektorová analýza vývojových trendů a implikací pro ozbrojené síly ČR*. Brno: Centrum bezpečnostních a vojenskostrategických studií, 2022, s. 28.

¹⁸ KREJSOVÁ, M., NOVÁK, K. *Ročenka Ministerstva obrany České republiky 2021*. Praha: Ministerstvo obrany České republiky – VHÚ Praha, 2022, s. 37.

Jednou z nejdůležitějších smluv je Maastrichtská smlouva, která založila Evropskou unii. Členské státy se v ní zavázaly k užší politické a ekonomické integraci, koordinaci hospodářských politik, občanství EU a dodržování unijního práva. Lisabonská smlouva následně reformovala tuto strukturu. Po vstupu do EU v roce 2004 je ČR povinna podílet se na misích společné bezpečnostní a obranné politiky (dále jen SBOP), koordinovat zahraniční politiku a přispívat k rozvoji obranných kapacit EU.¹⁹

Smlouva o fungování Evropské unie (SFEU), přijatá jako součást Lisabonské smlouvy, stanovuje právní rámec pro fungování EU, včetně bezpečnostní a obranné politiky. V oblasti bezpečnosti zavazuje členské státy ke spolupráci v rámci SZBP a SBOP, které mají posilovat mír, prevenci konfliktů a mezinárodní bezpečnost.

Mezi klíčová ustanovení patří:

- **Článek 42 odst. 7** Smlouvy o EU obsahuje tzv. klauzuli vzájemné pomoci. Pokud se některý členský stát stane obětí ozbrojeného napadení, ostatní mu poskytnou pomoc a podporu všemi prostředky, které mají k dispozici.
- **Článek 222** Smlouvy o fungování EU stanovuje tzv. klauzuli solidarity. Ta zavazuje členské státy ke spolupráci v případě teroristického útoku nebo přírodních katastrof.²⁰

3.1.1 Realizace mezinárodních závazků v rámci boje proti terorismu

Významným mezníkem se po útocích z 11. září stala reakce Severoatlantické aliance. Dne 12. září 2001 poprvé v historii organizace došlo k aktivaci článku 5 Washingtonské smlouvy. Spojenci se shodli, že útok proti jednomu z nich je považován za útok proti všem. Tento krok měl nejen symbolický, ale i praktický význam, neboť umožnil přímé zapojení aliančních partnerů do podpory Spojených států. V následujících měsících byla pod patronací NATO zahájena řada opatření, jejichž vyvrcholením byla mezinárodní mise International Security Assistance Force (dále jen ISAF) v Afghánistánu, schválená Radou bezpečnosti OSN. NATO převzalo vedení této mise v roce 2003.²¹

¹⁹ PETRÁŠ, Z., KUBEŠA, M. *Perspektivy tvorby společných evropských ozbrojených sil*. Brno: Univerzita obrany v Brně, 2017, s. 11.

²⁰ EUROPEAN UNION. *Smlouva o fungování evropské unie (konsolidované znění)*. [online]. [cit. 5. 10. 2025]. Dostupné z WWW: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:12012E/TXT>.

²¹ BOHÁČEK, P., BOKŠA, M., KUFČÁK, J., SYROVÁTKA, J. *NATO: Naše bezpečnost*. Praha: Vydavatelství Kufř, 2018, s. 5.

Situace v Afghánistánu se stala i právní otázkou na půdě OSN. Rada bezpečnosti v rezoluci č. 1378 z roku 2001 sice uznala, že útok na USA nespáchal přímo afghánský stát, ale připsala odpovědnost hnutí Tálibán za to, že umožnil působení al-Káidy na svém území a proměnil Afghánistán v zázemí mezinárodního terorismu. Tento postup vycházel z principu přičítání odpovědnosti, nikoli z reakce na klasickou agresi. Rezoluce tak poskytla základ pro vojenskou akci USA po 11. září, aniž by bylo přijato další rozhodnutí OSN. Přestože z dnešního pohledu by jasný mandát OSN dodal operaci silnější právní rámec, zásah není považován za nelegální, zejména proto, že nedošlo k rozsáhlým civilním ztrátám, které by mohly operaci zdiskreditovat.²²

Ačkoli OBSE nestála v centru bezprostředních protiopatření po 11. září, také ona přizpůsobila svou činnost nové bezpečnostní realitě. Organizace se zaměřila především na posilování stability v členských státech, prevenci radikalizace a podporu demokratických procesů, které mají působit jako dlouhodobá prevence terorismu. V rámci svých programů podporovala reformu bezpečnostního sektoru, ochranu hranic a kontrolu nelegálního obchodu se zbraněmi a výbušninami.²³

Rovněž Evropská unie reagovala rychle. V roce 2002 bylo schváleno rámcové rozhodnutí Rady EU o boji proti terorismu, které sjednocovalo definici teroristického trestného činu v právních řádech členských států a zavádělo povinnost harmonizace trestní legislativy. Významným krokem bylo i zavedení evropského zatýkacího rozkazu, který umožnil rychlejší vydávání osob podezřelých z terorismu mezi členskými státy.²⁴

3.1.2 Realizace mezinárodních závazků po anexi Krymu

Zásadním zlomem v bezpečnostní politice České republiky i celé Severoatlantické aliance byla anexe Krymu Ruskou federací v roce 2014. Tento krok zásadně narušil evropskou bezpečnostní architekturu a popřel principy mezinárodního práva.²⁵

Pro NATO představovala anexe Krymu v roce 2014 první vážnou změnu bezpečnostního prostředí. Aliance posílila obranu svého východního křídla v Pobaltí a Polsku a začala zvyšovat intenzitu cvičení a obranného plánování. Po invazi v roce 2022

²² NIK, H., EICHLER, J., MAJERNÍK, L. *Konflikt a obnova v Afghánistánu: kontext, prostředí a zájmy*. Praha: Ústav mezinárodních vztahů, v. v. i., 2012, s. 37-38.

²³ RADA EVROPSKÉ UNIE. *Evropská bezpečnostní strategie – Bezpečná Evropa v lepším světě*. Lucemburk: Úřad pro publikace Evropské unie, 2009, s. 9.

²⁴ RADA EVROPSKÉ UNIE. *Evropská bezpečnostní strategie – Bezpečná Evropa v lepším světě*. Lucemburk: Úřad pro publikace Evropské unie, 2009, s. 12.

²⁵ MINISTERSTVO ZAHRANIČNÍCH VĚCÍ ČR. *Bezpečnostní strategie České republiky 2023*. Praha: Ministerstvo zahraničních věcí ČR, 2023, s. 13.

NATO svou přítomnost ještě výrazněji posílilo – rozmístilo bojové skupiny také v Rumunsku, Bulharsku, Maďarsku a na Slovensku a schválilo vytvoření sil spojenecké reakce.²⁶ Došlo také k bezprecedentnímu rozšíření Aliance o Švédsko a Finsko, což zásadně změnilo strategickou rovnováhu v severní Evropě.²⁷

V nedávné době byl aktivován článek 4 Washingtonské smlouvy v souvislosti s incidenty nad Polskem a Estonskem v září 2025. V případě Polska se jednalo o opakované přelety ruských dronů přes jeho vzdušný prostor, které vyvolaly okamžitou reakci polské vlády a svolání konzultací v rámci NATO. Mezi následná opatření patřila zvýšená protivzdušná obrana, nasazení aliančních jednotek a koordinace v rámci operace Eastern Sentry, zaměřené na posílení ochrany východního křídla. Podobně Estonsko požádalo o konzultace podle článku 4 poté, co několik ruských stíhacích letounů narušilo jeho vzdušný prostor bez transpondérů a oznámení letového plánu. Oba případy ukázaly, že článek 4 slouží jako důležitý politický a diplomatický nástroj pro konzultaci a koordinaci spojenců v situacích, kdy je ohrožena bezpečnost členského státu, a zároveň představuje jasný signál solidarity a odhodlání Aliance chránit vzdušný prostor svých členů.²⁸

OSN se stala fórem, kde byla jak anexa Krymu v roce 2014, tak následná ruská invaze v únoru 2022 široce odsouzena. V případě Krymu zabránilo přijetí závazné rezoluce v Radě bezpečnosti ruské veto, ale Valné shromáždění přijalo rezoluci, která potvrdila územní celistvost Ukrajiny. Podobně tomu bylo i po roce 2022, kdy Valné shromáždění v březnu přijalo rezoluci požadující okamžité stažení ruských vojsk z Ukrajiny a následně několik dalších rezolucí odsuzujících útoky na civilní cíle. Přestože OSN nemá efektivní nástroje k donucení Ruska ukončit válku na Ukrajině, její dokumenty mají symbolický a politický význam a vyjadřují mezinárodní podporu Ukrajině. Česká republika se při hlasování vždy stavěla na stranu Ukrajiny a využívala OSN jako platformu k prosazování zásady respektu k mezinárodnímu právu a suverenitě států.²⁹

²⁶ NATO. *NATO's military presence in the east of the Alliance*. [online]. [cit. 6. 10. 2025]. Dostupné z WWW: https://www.nato.int/cps/en/natohq/topics_136388.htm.

²⁷ STOJAR, R. et al. *Bezpečnostní prostředí: Sektorová analýza a implikace pro ozbrojené síly ČR 2022*. Brno: Centrum bezpečnostních a vojenskostrategických studií, 2023, s. 10.

²⁸ NATO. *The consultation process and Article 4*. [online]. [cit. 6. 10. 2025]. Dostupné z WWW: https://www.nato.int/cps/en/natohq/topics_49187.htm.

²⁹ STOJAR, R. et al. *Bezpečnostní prostředí: Sektorová analýza a implikace pro ozbrojené síly ČR 2022*. Brno: Centrum bezpečnostních a vojenskostrategických studií, 2023, s. 10.

OBSE sehrála důležitou roli po anexi Krymu prostřednictvím Zvláštní monitorovací mise na Ukrajině, která sledovala bezpečnostní situaci a dodržování dohod z Minsku. Po roce 2022 se však její možnosti výrazně zúžily – monitorovací mise musela ukončit svou činnost v důsledku ruské agrese a odmítání spolupráce ze strany Moskvy. OBSE se tak ocitla v obtížné situaci, protože její činnost je založena na konsenzu a účast Ruska blokuje přijímání rozhodnutí.³⁰

EU poprvé ve své historii aktivovala Evropský mírový nástroj, z něhož začala financovat vojenskou podporu Ukrajině, včetně dodávek zbraní a munice. Kromě toho EU otevřela Ukrajině cestu k budoucímu členství, když jí v červnu 2022 udělila status kandidátské země.³¹

3.2 Strategický rámec České republiky a mezinárodních organizací

Základní rámec české bezpečnostní politiky je vymezen prostřednictvím Bezpečnostní strategie ČR, která je průběžně aktualizována tak, aby odrážela aktuální hrozby a výzvy.³²

Bezpečnostní politika ČR je zároveň úzce provázána s politikami NATO a EU, protože členství v těchto organizacích znamená nejen výhody, ale i závazky. V případě NATO jde především o princip kolektivní obrany, v případě EU o zapojení do SBOP. Česká republika proto není pouze tvůrcem vlastní národní strategie, ale také aktivním účastníkem tvorby společných aliančních a unijních dokumentů.³³

Od roku 2001 byla přijata řada dokumentů, které definují přístup k bezpečnosti:

- **Bezpečnostní strategie ČR 2003** reagovala na teroristické útoky z 11. září 2001 a válku proti terorismu. Posílila důraz na asymetrické hrozby a mezinárodní spolupráci.
- **Bezpečnostní strategie ČR 2015** reagovala na ruskou anexi Krymu a na destabilizaci Blízkého východu. Poprvé výslovně zmínila Rusko jako hrozbu pro evropskou bezpečnost.

³⁰ ORGANIZATION FOR SECURITY AND CO-OPERATION IN EUROPE. *OSCE Special Monitoring Mission to Ukraine (closed)*. [online]. [cit. 6. 10. 2025]. Dostupné z WWW: <https://www.osce.org/special-monitoring-mission-to-ukraine-closed>.

³¹ KREJSOVÁ, M., NOVÁK, K. *Ročenka Ministerstva obrany České republiky 2021*. Praha: Ministerstvo obrany České republiky – VHÚ Praha, 2022, s. 36.

³² STOJAR, R. et al. *Vybrané trendy vývoje bezpečnostního prostředí a možné implikace pro ozbrojené síly (ČR)*. Brno: Univerzita obrany, 2017, s. 16.

³³ PETRÁŠ, Z. et al. *Analýza operačního prostředí na Ukrajině: Vývoj konfliktu od února 2022 do období podzimu 2023*. Brno: Centrum bezpečnostních a vojenskostrategických studií, 2024, s. 16.

- **Bezpečnostní strategie ČR 2023** je nejnovější dokument, který reflektuje ruskou agresi proti Ukrajině v roce 2022. Zdůrazňuje kolektivní obranu v rámci NATO, hybridní hrozby a nutnost investic do obrany.

Tento vývoj ukazuje, že česká bezpečnostní politika je dynamická a reaguje na proměnlivé mezinárodní prostředí. Zatímco v 90. letech dominoval důraz na integraci do západních struktur, po roce 2001 se hlavním tématem stal terorismus a po roce 2014 návrat k důrazu na kolektivní obranu proti státním a hybridním hrozbám.³⁴

Česká republika je jako člen NATO a EU vázána také strategickými dokumenty těchto organizací:

- **NATO Strategic Concept**, přijatý v letech 1999, 2010 a 2022. Text z roku 1999 vycházel z víry, že svět bude mírovější a státy budou více spolupracovat. Koncepce z roku 2010 zdůrazňovala boj proti terorismu a potřebu spolupráce s partnery, zatímco strategie z roku 2022 jednoznačně označila Rusko za největší hrozbu.³⁵
- **Globální strategie EU**, přijatá v roce 2016, stanovila, že EU musí být schopna chránit své občany, posilovat odolnost sousedních států a přispívat ke globální bezpečnosti. Tento dokument je pro ČR důležitý zejména z hlediska civilně-vojenských misí EU.³⁶
- **Strategický kompas pro EU**, přijatý v roce 2022, určuje směr bezpečnostní a obranné politiky. Do značné míry se shoduje se strategickými dokumenty NATO.³⁷

3.2.1 Vývoj bezpečnostní politiky po 11. září 2001

Teroristické útoky z 11. září 2001 znamenaly zásadní zlom v bezpečnostní politice jak NATO, tak Evropské unie. NATO se z organizace, která byla původně zaměřena především na kolektivní obranu euroatlantického prostoru proti konvenčním hrozbám, transformovalo v alianci schopnou reagovat na globální bezpečnostní rizika. Hlavní důraz

³⁴ STOJAR, R. et al. *Bezpečnostní prostředí 2005-2019: Sektorová analýza vývojových trendů a implikací pro ozbrojené síly ČR*. Brno: Centrum bezpečnostních a vojenskostrategických studií, 2022, s. 21.

³⁵ PETRÁŠ, Z. et al. *Analýza operačního prostředí na Ukrajině: Vývoj konfliktu od února 2022 do období podzimu 2023*. Brno: Centrum bezpečnostních a vojenskostrategických studií, 2024, s. 19.

³⁶ PETRÁŠ, Z., KUBEŠA, M. *Perspektivy tvorby společných evropských ozbrojených sil*. Brno: Univerzita obrany v Brně, 2017, s. 18.

³⁷ PETRÁŠ, Z. et al. *Analýza operačního prostředí na Ukrajině: Vývoj konfliktu od února 2022 do období podzimu 2023*. Brno: Centrum bezpečnostních a vojenskostrategických studií, 2024, s. 16.

byl kladen na boj proti terorismu, asymetrické hrozby a schopnost expedičního působení mimo tradiční geografický rámec.

Strategické koncepce ČR přijaté po roce 2001 zařadily terorismus, šíření zbraní hromadného ničení a kybernetické hrozby mezi hlavní bezpečnostní výzvy. Afghánistán se výrazně promítl do Bezpečnostní strategie ČR z roku 2003, která kladla silný důraz na mezinárodní spolupráci v boji proti terorismu. Terorismus byl v této strategii označen za jednu z hlavních hrozeb, a to nejen z hlediska bezpečnosti občanů, ale i stability státu. Následující strategie z roku 2011 již reflektovala širší spektrum hrozeb, ale zkušenosti z Afghánistánu stále hrály důležitou roli. ČR zdůrazňovala nutnost posilovat expediční schopnosti, protože se ukázalo, že vojenské operace probíhají převážně mimo území Evropy a vyžadují flexibilní a nasaditelné jednotky.³⁸

Také EU se po 11. září zaměřila na posílení své bezpečnostní a obranné politiky. Již v roce 2001 přijala Akční plán proti terorismu a o rok později rámcové rozhodnutí o boji proti terorismu, které sjednotilo definici tohoto trestného činu v rámci právních řádů členských států. V roce 2003 následovala Evropská bezpečnostní strategie, která označila terorismus a šíření zbraní hromadného ničení za hlavní hrozby. EU postupně posilovala policejní a justiční spolupráci prostřednictvím Europolu a Eurojustu, zavedla evropský zatýkáací rozkaz a rozvíjela opatření proti financování terorismu.

3.2.2 Vývoj bezpečnostní politiky po anexi Krymu

Anexe Krymu v roce 2014 znamenala zásadní zlom v evropské bezpečnosti a vedla k přehodnocení bezpečnostní politiky v rámci NATO i EU. Do té doby se hlavní pozornost euroatlantického prostoru soustředila na asymetrické hrozby, zejména terorismus, avšak po roce 2014 se do popředí znovu dostala konvenční vojenská hrozba představovaná Ruskou federací. Pro NATO to znamenalo návrat k jeho původnímu poslání, tedy zajištění kolektivní obrany členských států. Byla navýšena vojenská přítomnost na východním křídle prostřednictvím tzv. posílené předsunuté přítomnosti v Polsku a pobaltských státech, zvýšila se intenzita aliančních cvičení a byla přijata opatření k rychlejší reakci na případnou agresi. Členské státy zároveň začaly postupně navyšovat své obranné rozpočty a modernizovat armády, aby splnily alianční závazky.

³⁸ MINISTERSTVO OBRANY ČR. *Armáda České republiky: Symbol demokracie a státní suverenity*. Praha: Ministerstvo obrany ČR, 2013, s. 85.

Nový zásadní zlom nastal v únoru 2022, kdy Rusko zahájilo rozsáhlou invazi proti Ukrajině. Tento krok vedl k bezprecedentní reakci mezinárodního společenství a k další proměně bezpečnostní politiky. NATO okamžitě posílilo svou přítomnost na východním křídle a rozmístilo mnohonárodní bojové skupiny nejen v Polsku a Pobaltí, ale i v Rumunsku, Bulharsku, Maďarsku a na Slovensku. Byly přijaty nové obranné plány a zvýšen důraz na připravenost aliančních sil.³⁹

EU reagovala především prostřednictvím ekonomických a politických opatření. Po roce 2014 a zejména po roce 2022 zavedla sankční režim vůči Rusku, který postihuje oblasti financí, obchodu a energetiky a uvalila osobní sankce na ruské představitele. EU současně posílila spolupráci v oblasti bezpečnosti a obrany, zejména v souvislosti s hybridními hrozbami, kybernetickými útoky a dezinformačními kampaněmi.⁴⁰

V souvislosti s válkou na Ukrajině EU vedle rozšíření sankcí proti Rusku poprvé ve své historii financovala dodávky zbraní prostřednictvím Evropského mírového nástroje. Ukrajině poskytla rozsáhlou finanční, humanitární i vojenskou podporu a udělila jí status kandidátské země. Unie také přijala kroky ke snížení energetické závislosti na Rusku a posílila svou odolnost vůči hybridním a kybernetickým hrozbám.⁴¹

3.3 Zahraněční operace – nástroje a mechanismy

Ozbrojené síly České republiky plní několik klíčových rolí. Jejich hlavním posláním je obrana suverenity a územní celistvosti státu, přičemž nedílnou součástí je také podíl na kolektivní obraně území spojenců v rámci NATO. Operace kolektivní obrany mohou probíhat jak na území České republiky, tak i mimo něj, a to buď s vysokou intenzitou, vyžadující maximální nasazení sil a prostředků, nebo s intenzitou nižší, spojenou s menším rozsahem zapojení. O konkrétním charakteru a rozsahu těchto operací rozhodují členské státy NATO společně.⁴²

Mise OSN se dlouhodobě zaměřují především na udržení mezinárodního míru a bezpečnosti. Zpravidla se jedná o mírové mise, jejichž cílem je stabilizace oblastí zasazených konfliktem, dohled nad příměřím, ochrana civilního obyvatelstva nebo

³⁹ STOJAR, R. et al. *Bezpečnostní prostředí 2022: Sektorová analýza a implikace pro ozbrojené síly ČR 2022*. Brno: Centrum bezpečnostních a vojenskostrategických studií (CBVSS), 2023, s. 34.

⁴⁰ STOJAR, R. et al. *Bezpečnostní prostředí 2021: Sektorová analýza a implikace pro ozbrojené síly ČR 2021*. Brno: Centrum bezpečnostních a vojenskostrategických studií (CBVSS), 2022, s. 14.

⁴¹ STOJAR, R. et al. *Bezpečnostní prostředí 2022: Sektorová analýza a implikace pro ozbrojené síly ČR 2022*. Brno: Centrum bezpečnostních a vojenskostrategických studií (CBVSS), 2023, s. 10.

⁴² MINISTERSTVO OBRANY ČESKÉ REPUBLIKY. *Bílá kniha o obraně*. Praha: Ministerstvo obrany České republiky, 2011, s. 44.

podpora politických procesů vedoucích k míru. Součástí mandátu bývá také humanitární pomoc, podpora rekonstrukce státních institucí, dohled nad dodržováním lidských práv či monitorování voleb. Geograficky jsou mise OSN rozmístěny po celém světě – od Afriky přes Blízký východ až po Asii – a reagují na žádost států nebo na rozhodnutí Rady bezpečnosti OSN v situacích, kdy mezinárodní společenství považuje stabilizaci za nezbytnou.⁴³

Mise OBSE jsou specifické svou nevojenskou povahou. Nejedná se o bojové mise, nýbrž o monitorovací, pozorovatelské a diplomatické mise, jejichž cílem je přispět k prevenci konfliktů, podpořit mírové vyjednávání nebo sledovat dodržování lidských práv a demokratických principů. OBSE vysílá své pozorovatele do oblastí s napjatou bezpečnostní situací, kde monitorují příměří, zaznamenávají porušení dohod a poskytují nestranné informace mezinárodnímu společenství. Dalším důležitým zaměřením je podpora demokratických procesů, zejména prostřednictvím sledování voleb, právního poradenství a spolupráce s místními orgány.

Mise Evropské unie spadají do rámce Společné bezpečnostní a obranné politiky a mají rozmanité zaměření. Patří mezi ně jak vojenské výcvikové a poradní mise, zaměřené na podporu partnerských států při budování bezpečnostních a obranných kapacit, tak civilní mise, které se soustředí na reformu policie, soudnictví, pohraniční strážě nebo státní správy. EU rovněž organizuje námořní operace proti pirátství a pašování, stejně jako mise zaměřené na stabilizaci krizových oblastí prostřednictvím podpory právního státu a bezpečnostních institucí. Nasazení EU se většinou týká oblastí sousedících s Evropou, jako je Balkán, Blízký východ nebo Afrika, a jeho cílem je posílit stabilitu, která má přímý dopad na bezpečnost celé Unie.⁴⁴

Mnohonárodní operace jsou tedy nástrojem k prosazování cílů bezpečnostní politiky členských států NATO či EU, případně vycházejí z rezolucí Rady bezpečnosti OSN. Jde o operace vedené společnými politickými a vojenskými silami více států, které umožňují sdílet politická rizika, snižovat náklady, šetřit lidské, finanční i materiální zdroje a vytvářet společnou informační základnu. Tím zvyšují účinnost diplomatického i ekonomického působení zúčastněných zemí.⁴⁵

⁴³ MINISTERSTVO OBRANY ČESKÉ REPUBLIKY. *Armáda České republiky v roce 2021*. Praha: Ministerstvo obrany České republiky, 2022, s. 26-28.

⁴⁴ KREJSOVÁ, M., NOVÁK, K. *Ročenka Ministerstva obrany České republiky 2021*. Praha: Ministerstvo obrany České republiky – VHÚ Praha, 2022, s. 99-100.

⁴⁵ MAZUREK, R. *Doktrína Armády České republiky*. Vyškov: Správa doktrín ŘeVD, 2004, s. 22.

Mandát pro mnohonárodní vojenské operace NATO vychází zpravidla z rezoluce Rady bezpečnosti OSN, rozhodnutí OBSE nebo z žádosti napadeného státu podle článku 5 Severoatlantické smlouvy. O zahájení operace rozhoduje Severoatlantická rada konsenzem. Následně je vypracován operační plán s cíli mise a pravidly nasazení. Každý stát se zapojuje dobrovolně a určuje rozsah svého příspěvku, přičemž v České republice o nasazení rozhoduje Parlament. Jednotky jsou po schválení začleněny do velení NATO, ale zůstávají pod politickou kontrolou svého státu.⁴⁶

Velitelství pro operace zajišťuje kompletní řízení nasazení ozbrojených sil České republiky doma i v zahraničí – od plánování, výstavby a přípravy až po vedení a podporu jednotek v operacích. Sleduje bezpečnostní situaci v zájmových oblastech, odpovídá za výběr a vysílání vojáků do mírových a pozorovatelských misí OSN, OBSE či EU a plní klíčovou roli v rámci bojové a mobilizační pohotovosti i krizového řízení Ministerstva obrany. Jeho hlavními úkoly jsou příprava a zajištění účasti Armády ČR v operacích a pohotovostních systémech NATO, EU, OSN a mezinárodních koalic, budování schopností velení na operační úrovni, udržitelnost jednotek v zahraničních misích a také finanční řízení a zabezpečení operací.⁴⁷

Příprava příslušníků Armády České republiky na operace mimo území státu je komplexní proces, jehož cílem je zajistit, aby jednotky, velitelé i jednotlivci byli plně připraveni plnit úkoly v zahraničních misích. Příprava probíhá v rámci dvouletého cyklu, který zahrnuje individuální, štábní a jednotkovou úroveň. Individuální příprava se zaměřuje na rozvoj odborných znalostí, dovedností a psychické odolnosti vojáků, včetně střelecké, zdravotnické, jazykové a právní přípravy. Velitelé a příslušníci štábů se školí v plánování, velení, koordinaci a porozumění mezinárodnímu prostředí, mandátu mise či pravidlům použití síly. Jednotky procházejí výcvikem zaměřeným na taktické činnosti, součinnost v rámci mnohonárodních sil, ochranu konvojů a základen či spolupráci s civilními a humanitárními organizacemi. Celý cyklus vrcholí komplexními cvičeními a kontrolou připravenosti jednotky k nasazení v operaci.⁴⁸

⁴⁶ SEKCE OBRANNÉ POLITIKY A STRATEGIE MO. *10 let členství České republiky v NATO*. Praha: Prezentační a informační centrum MO, 2009, s. 4.

⁴⁷ KREJSOVÁ, M., NOVÁK, K. *Ročenka Ministerstva obrany České republiky 2021*. Praha: Ministerstvo obrany České republiky – VHÚ Praha, 2022, s. 54-55.

⁴⁸ VÍTEČEK, J. et al. *Příprava příslušníků Armády České republiky*. Vyškov: Správa doktrín ŘeVD Vyškov, 2007, s. 63-69.

3.4 Reflexe aktuálního bezpečnostního vývoje a hrozeb

Vývoj bezpečnostního prostředí po roce 2014 a zejména po roce 2022 ukazuje, že státy NATO kladou stále větší důraz na členství v mezinárodních organizacích, které se staly hlavním rámcem jejich bezpečnostní politiky. Aliance i Evropská unie dnes představují klíčové garanty kolektivní obrany a zároveň platformy pro koordinaci reakcí na nové hrozby. Z geopolitického hlediska představuje jednoznačnou prioritu ukončení války na Ukrajině, která zásadně určuje podobu současného strategického prostředí. Vývoj konfliktu ukázal, že se jedná o dlouhodobou výzvu nejen pro NATO a EU, ale i pro mezinárodní společenství jako celek.⁴⁹

Snahy o posílení obranyschopnosti se promítají do konkrétních kroků. Patří mezi ně společná jednání a opatření, jako je například iniciativa Eastern Sentry, modernizace sil rychlé reakce v podobě Allied Reaction Force (ARF) či výrazné navyšování obranných rozpočtů, které mají napravit dlouhodobé podfinancování armád v minulých letech. Od roku 2022 dochází k výraznému růstu evropských a kanadských obranných výdajů, což ukazuje na posílení odhodlání spojenců investovat do kolektivní obrany. Zatímco většina států již splnila hranici 2 % HDP, novým cílem stanoveným na summitu v Haagu je navýšení výdajů na 5 % HDP do roku 2035. Důraz je přitom kladen nejen financování vojáků a zbraní, ale i širších oblastí, jako je kritická infrastruktura a kybernetická bezpečnost.⁵⁰

Dlouhodobě se také vede diskuse o vytvoření společné evropské armády, která by posílila strategickou autonomii Evropské unie a snížila závislost na USA. Tato myšlenka je prezentována jako cesta k efektivnějšímu sdílení zdrojů a silnějšímu postavení Evropy ve světě. Přesto však zatím zůstává spíše vizí než realitou, protože jednotlivé členské státy se neshodují na konkrétních obrysech projektu, a to především z důvodu rozdílných národních zájmů a otázek suverenity.⁵¹

Přestože NATO a EU prezentují svá opatření jako nástroje na podporu míru a stability, z pohledu Ruské federace jsou vnímána jako ohrožení. Rusko dlouhodobě odmítá rozšiřování Aliance a její vojenskou přítomnost u svých hranic, což vytváří

⁴⁹ STOJAR, R. et al. *Security Environment: Sectoral Analysis and Implications for the Czech Armed Forces 2023*. Brno: The Centre for Security and Military Strategic Studies (CBVSS), 2024, s. 56.

⁵⁰ NATO. *Defence expenditures and NATO's 5% commitment*. [online]. [cit. 7. 10. 2025]. Dostupné z WWW: www.nato.int/cps/en/natohq/topics_49198.htm.

⁵¹ PETRÁŠ, Z., KUBEŠA, M. *Perspektivy tvorby společných evropských ozbrojených sil*. Brno: Univerzita obrany v Brně, 2017, s. 8.

prostředí, v němž hrozí další eskalace konfliktu. Tento rozdílný pohled na bezpečnostní architekturu Evropy podtrhuje trvalou polarizaci a zvyšuje riziko konfrontace.⁵²

Vedle tradičních hrozeb se stále více prosazují nové formy ohrožení. Patří mezi ně hybridní válka, kybernetické útoky, masové využívání dronů či šíření zbraní hromadného ničení. V tomto směru představuje riziko zejména Ruská federace, která ve svých doktrínách a vyjádřeních nezastírá možnost využití jaderných zbraní jako prostředku zastrasování,⁵³ a také Írán, jenž svým jaderným programem dlouhodobě znepokojuje mezinárodní společenství. K nestabilitě přispívá i situace na Blízkém východě – především konflikt mezi Izraelem a hnutím Hamás, který pravidelně eskaluje a má potenciál přerůst v širší regionální střet. Spojené státy se v poslední době do těchto událostí stále aktivněji zapojují, a to jak vojensky, tak diplomaticky, čímž se konflikt stává i otázkou pro NATO. Významným faktorem je také rostoucí antisemitismus, který posiluje napětí v regionu a ohrožuje stabilitu nejen na Blízkém východě, ale i v Evropě. Přestože terorismus již není vnímán jako hlavní globální hrozba, zůstává přítomen v podobě útoků jednotlivců či menších radikálních skupin. Tyto incidenty ukazují, že původní bezpečnostní hrozby nezmizely, ale ustoupily do pozadí.⁵⁴

Celkově lze říci, že vývoj bezpečnostní politiky NATO i EU směřuje k posílení kolektivní obrany, navyšování vojenských kapacit a k většímu propojení aliančních a unijních struktur. Zároveň se rozšiřuje spektrum hrozeb, které musí být zohledněny – od tradičních vojenských až po hybridní a nevojenské. Dnešní situace ukazuje, že Evropa čelí nejen konvenčnímu konfliktu na Ukrajině, ale i širším globálním výzvám, které vyžadují koordinovaný a komplexní přístup.

⁵² EICHLER, J., TICHÝ, L. *USA a Ruská federace: komparace z pohledu bezpečnostní a strategické kultury*. Praha: Ústav mezinárodních vztahů, v. v. i., 2013, s. 275.

⁵³ PETRÁŠ, Z. et al. *Analýza operačního prostředí na Ukrajině: Vývoj konfliktu od února 2022 do období podzimu 2023*. Brno: Centrum bezpečnostních a vojenskostrategických studií, 2024, s. 13.

⁵⁴ STOJAR, R. et al. *Bezpečnostní prostředí 2022: Sektorová analýza a implikace pro ozbrojené síly ČR 2022*. Brno: Centrum bezpečnostních a vojenskostrategických studií (CBVSS), 2023, s. 9.

4 Zahraniční nasazení Armády České republiky – operační prostor Blízký východ

Po teroristických útocích z 11. září 2001 se al-Káida stala klíčovým aktérem první války 21. století. Afghánistán se stal centrem její činnosti, což z něj učinilo globální bezpečnostní problém. Útoky na USA, vedené al-Káidou, odhalily zranitelnost obranných systémů a postavily USA do situace, kdy musely reagovat na nepřítele bez jasných obrysů. Prezident G. W. Bush vydal vládnoucímu hnutí Tálibán ultimátum k vydání Usámy bin Ládina, což Tálibán odmítl s požadavkem důkazů. USA se nakonec rozhodly pro vojenský zásah, protože globální terorismus představoval naléhavou bezpečnostní hrozbu.⁵⁵

Afghánistán, poznamenaný kmenovými a etnickými konflikty, čelil po invazi v roce 2001 zásadní výzvě v podobě zajištění bezpečnosti. USA se snažily vytvořit bezpečné prostředí pro budování národa, ale jejich zahraniční politika nebyla na složité afghánské prostředí dostatečně připravena. Tyto snahy zahrnovaly spolupráci s ISAF, výcvik Afghánské národní armády a problematický přístup k výcviku Afghánské národní policie, kde chyběla koordinace mezi ministerstvem zahraničí a armádou.⁵⁶

Při vojenském zásahu proti al-Káidě v Afghánistánu byly zvažovány tři strategie: přesné letecké údery, nasazení větších pozemních jednotek nebo tajné operace speciálních sil CIA. Nejefektivnější se ukázala kombinace leteckých úderů, akcí speciálních sil a podpory Severní aliance. Letecké útoky oslabily vojenské struktury al-Káidy a Tálibánu, zejména jejich klíčové brigády v Kábulu, zatímco speciální komanda umožnila lokalizaci a obklíčení vůdců al-Káidy, což vytvořilo podmínky pro jejich eliminaci.⁵⁷

4.1 Působení jednotek NATO – kontext

V říjnu 2001 zahájily Spojené státy spolu se spojenci vojenskou operaci Enduring Freedom (dále jen EF), jejímž cílem bylo svrhnout režim hnutí Tálibán, který poskytoval útočiště teroristické síti al-Káida, a zamezit tomu, aby Afghánistán nadále sloužil jako základna pro mezinárodní terorismus. Operace začala v říjnu 2001 a byla vedena mimo

⁵⁵ NIK, H., EICHLER, J., MAJERNÍK, L. *Konflikt a obnova v Afghánistánu: kontext, prostředí a zájmy*. Praha: Ústav mezinárodních vztahů, v. v. i., 2012, s. 36.

⁵⁶ KEANE, C. *US Nation-Building in Afghanistan*. New York: Routledge, 2016, s. 88.

⁵⁷ EICHLER, J. *Mezinárodní bezpečnost na počátku 21. století*. Praha: Ministerstvo obrany České republiky, 2006, s. 120.

rámec NATO, avšak s jeho podporou. Součástí operace bylo i nasazení speciálních a leteckých jednotek, které prováděly bojové a zpravodajské operace proti ozbrojeným skupinám. Česká republika se do operace EF zapojila zejména prostřednictvím chemické jednotky, polního chirurgického týmu a jednotek speciálních sil, které působily po boku spojeneckých vojsk USA.⁵⁸

Na operaci EF navázala v prosinci 2001 mise ISAF, zřízená na základě rezoluce Rady bezpečnosti OSN. Jejím původním cílem bylo zajistit bezpečnost v hlavním městě Kábulu a podpořit nově vzniklou afghánskou vládu při obnově země. Od roku 2003 převzalo velení nad misí NATO a operace se postupně rozšířila na celé území Afghánistánu. ISAF se stala hlavní silou odpovědnou za stabilizaci země, výcvik afghánských bezpečnostních složek a podporu rekonstrukčních aktivit.⁵⁹

Po ukončení mise ISAF v roce 2014 byla od 1. ledna 2015 zahájena mise Resolute Support (dále jen RS), která již neměla bojový charakter. Jejím hlavním úkolem bylo poskytovat výcvik, poradenství a podporu afghánským obranným a bezpečnostním silám. Cílem mise bylo vybudovat soběstačné afghánské ozbrojené složky schopné samostatně zajišťovat bezpečnost a stabilitu země.⁶⁰

Armáda České republiky se do všech tří misí zapojila od jejich počátku a patřila mezi aktivní a dlouhodobé přispěvatele. Český kontingent působil především v Kábulu, Lógaru, Vardaku, Herátu a na základně Bagrám. Čeští vojáci se podíleli na ochraně základen, výcviku afghánských jednotek, letecké podpoře, zdravotnické pomoci a rekonstrukčních projektech. Svou účastí Armáda České republiky významně přispěla k plnění aliančních závazků, rozvoji spolupráce se spojenci a posílení mezinárodního postavení České republiky v rámci NATO.

4.2 Struktura a rozmístění českých jednotek

Hlavní působiště českých vojáků v Afghánistánu představovaly především lokality Kábul, Lógar a Bagrám. Každé z těchto míst mělo odlišný charakter a plnilo specifické úkoly v rámci alianční mise. Kábul, jako hlavní město země, byl centrem velení mezinárodních sil a místem, kde se soustředila většina koaličních aktivit. České

⁵⁸ NIK, H., EICHLER, J., MAJERNÍK, L. *Konflikt a obnova v Afghánistánu: kontext, prostředí a zájmy*. Praha: Ústav mezinárodních vztahů, v. v. i., 2012, s. 62.

⁵⁹ HASSAN, O. *Afghanistan: Lessons learnt from 20 years of supporting democracy, development and security*. Brusel: Trans European Policy Studies Association (TEPSA), 2023, s. 14.

⁶⁰ BOHÁČEK, P., BOKŠA, M., KUFČÁK, J., SYROVÁTKA, J. *NATO: Naše bezpečnost*. Praha: Vydavatelství Kufř, 2018, s. 23.

jednotky zde zajišťovaly ochranu mezinárodního letiště, působily v rámci velitelství mise a podílely se na zabezpečení klíčových objektů i osob.⁶¹

Významné místo v českém působení zaujímal provincie Lógar, kde od roku 2008 do roku 2013 působil Provinční rekonstrukční tým (dále jen PRT). Tento tým kombinoval vojenské a civilní složky a zaměřoval se na obnovu infrastruktury, podporu vzdělávání, zdravotní péče a rozvoj místní správy. Český PRT přispěl k rekonstrukci desítek škol, nemocnic a silnic, čímž významně zlepšil podmínky života místních obyvatel a posílil důvěru v přítomnost mezinárodních sil.⁶²

Dalším důležitým působištěm byla letecká základna Bagram, která představovala logistické centrum aliančních operací. Zde byly rozmístěny české jednotky zajišťující především logistickou, zdravotnickou a spojovací podporu. V rámci této základny působil také český Letecký poradní tým (Air Advisory Team), který spolupracoval s afghánským letectvem na výcviku pilotů, techniků a pozemního personálu.⁶³

Organizačně byly české kontingenty tvořeny několika druhy jednotek, které se v průběhu let měnily podle charakteru mise a potřeb velení NATO. Šlo o bojové, podpůrné, výcvikové i poradní jednotky, doplněné o specialisty vojenské policie, zdravotnictví a logistiky. Čeští vojáci úzce spolupracovali se spojenci – zejména se Spojenými státy, Německem, Polskem či Slovenskem. Společná koordinace operací, výměna informací i sdílení zkušeností přispívaly k vysoké efektivitě aliančního působení, přičemž čeští vojáci byli opakovaně hodnoceni jako profesionální a spolehliví partneři.

4.3 Operační úkoly

V letech 2003–2021 se Armáda České republiky významně podílela na aliančních misích ISAF a RS, které představovaly dosud nejrozsáhlejší mezinárodní operace NATO mimo euroatlantický prostor. Cílem obou misí bylo zajistit bezpečnost v Afghánistánu, podpořit rekonstrukci země a vycvičit afghánské bezpečnostní složky tak, aby samostatně zvládaly zajišťování stability a obrany státu.

⁶¹ PAJER, J. *Armáda České republiky: Symbol demokracie a státní suverenity 1993–2012*. Praha: Ministerstvo obrany ČR, 2013, s. 114.

⁶² PAJER, J. *Armáda České republiky: Symbol demokracie a státní suverenity 1993–2012*. Praha: Ministerstvo obrany ČR, 2013, s. 120-121.

⁶³ PAJER, J. *Armáda České republiky: Symbol demokracie a státní suverenity 1993–2012*. Praha: Ministerstvo obrany ČR, 2013, s. 163.

České jednotky působily na několika klíčových místech – především v Kábulu, Lógaru, Vardaku, na základně Bagrám, v Híľmandu, Uruzgánu a Badachšanu. V počátečních letech se zaměřovaly zejména na strážní a ochrannou činnost, včetně zajištění základen, doprovodů konvojů a ochrany letišť. Významně se zapojily také do operací speciálních sil a Vojenské policie, které prováděly zásahy proti ozbrojeným skupinám a poskytovaly ochranu chráněným osobám (VIP). Od roku 2013 převzaly české jednotky odpovědnost za ochranu alianční základny Bagrám, kde působily až do ukončení mise.⁶⁴

Klíčovou roli sehrál i výcvik afghánských bezpečnostních složek. Čeští vojáci se prostřednictvím operačních, poradních a styčných týmů podíleli na výcviku afghánských jednotek, pilotů i techniků. Vojenská policie se zaměřovala na přípravu afghánských policistů a posilování jejich schopností v oblasti práva a vnitřní bezpečnosti. Česká 601. skupina speciálních sil se podílela na výcviku afghánských speciálních jednotek a na boji proti terorismu a obchodu s drogami.

Neméně důležité bylo zapojení do rekonstrukčních a civilně-vojenských aktivit. Český PRT v provincii Lógar (2008–2013) přispěl k obnově infrastruktury, školství a zdravotnictví, čímž významně podpořil stabilizaci regionu. Na jeho činnost navázaly vojenské poradní týmy, které poskytovaly afghánským velitelům přímé operační poradenství.⁶⁵

Součástí aliančního úsilí bylo také zdravotnické a logistické zabezpečení. Polní nemocnice a chirurgické týmy Armády České republiky působily zejména v Kábulu a Bagrámu, kde poskytovaly lékařskou péči aliančním i místním silám. V logistické oblasti zajišťovali čeští vojáci provoz a bezpečnost letišť v Kábulu, přepravu osob a materiálu, údržbu techniky a koordinaci zásobování. Významnou roli zde hrála vrtulníková jednotka Task Force Hippo, která podporovala alianční operace leteckou dopravou a evakuací raněných.⁶⁶

Česká republika nasazovala také specializované jednotky EOD a CBRN, které se zaměřovaly na odstraňování nevybuchlé munice, likvidaci nástražných systémů

⁶⁴ PAJER, J. *Armáda České republiky: Symbol demokracie a státní suverenity 1993–2012*. Praha: Ministerstvo obrany ČR, 2013, s. 117-120.

⁶⁵ SEKCE OBRANNÉ POLITIKY A STRATEGIE MO. *10 let členství České republiky v NATO*. Praha: Prezentační a informační centrum MO, 2009, s. 86.

⁶⁶ PAJER, J. *Armáda České republiky: Symbol demokracie a státní suverenity 1993–2012*. Praha: Ministerstvo obrany ČR, 2013, s. 160-161.

a ochranu proti chemickým, biologickým a radiologickým hrozbám. Tyto jednotky výrazně přispěly k bezpečnosti aliančních základů i civilního obyvatelstva.⁶⁷

Po ukončení mise ISAF v roce 2014 na ni navázala mise Resolute Support, která se soustředila výhradně na výcvik, poradenství a podporu afghánských bezpečnostních sil. Čeští vojáci pokračovali v činnosti leteckých a zdravotnických týmů, chránili základnu Bagram a podíleli se na přípravě afghánských speciálních jednotek. Celkem se v afghánských misích NATO během let 2003–2021 vystřídal více než 11 500 českých vojáků. Působení Armády České republiky v Afghánistánu skončilo v létě 2021 v souvislosti s evakuací spojeneckých sil a postupem hnutí Tálibán.⁶⁸

4.4 Ukončení působení

Proces ukončení konfliktu v Afghánistánu byl dlouhodobý a složitý, přičemž k zásadnímu posunu došlo v roce 2020, kdy se poprvé po téměř dvaceti letech otevřela reálná možnost politického řešení. Dne 29. února 2020 byla v katarském Dauhá podepsána dohoda mezi Spojenými státy americkými a hnutím Tálibán, která stanovila rámec pro postupné stažení jednotek NATO z afghánského území. Podmínkou byla garance Tálibánu, že zabrání využívání afghánského území k útokům proti USA a jejich spojencům a že přistoupí na mírové rozhovory s afghánskou vládou.

V první fázi došlo ke snížení počtu amerických vojáků na 8 600 a k přípravě širšího harmonogramu odchodu zahraničních sil. Další kroky měly zahrnovat výměnu vězňů mezi oběma stranami a postupné omezování násilí. Afghánská vláda však výměnu vězňů zpočátku odmítla, neboť nebyla přímou stranou dohody a trvala na tom, že tato otázka má být součástí vnitroafghánských jednání, nikoliv podmínkou jejich zahájení. K prvním přímým rozhovorům mezi afghánskou vládou a Tálibánem došlo až v září 2020 rovněž v Dauhá, avšak jednání byla poznamenána zásadními rozdíly v představách o budoucím politickém uspořádání země. Přestože tento krok vzbudil naději na ukončení vleklého konfliktu, rozpory mezi oběma stranami a pokračující násilí naznačily, že dosažení trvalé mírové dohody bude mimořádně obtížné.⁶⁹

⁶⁷ PAJER, J. *Armáda České republiky: Symbol demokracie a státní suverenity 1993–2012*. Praha: Ministerstvo obrany ČR, 2013, s. 160-161.

⁶⁸ MINISTERSTVO OBRANY ČESKÉ REPUBLIKY. *Armáda České republiky v roce 2021*. Praha: Ministerstvo obrany České republiky, 2022, s. 18.

⁶⁹ STOJAR, R. et al. *Bezpečnostní prostředí: Sektorová analýza a implikace pro ozbrojené síly ČR 2019*. Brno: Centrum bezpečnostních a vojenskostrategických studií, 2020, s. 10-11.

Stažení západních vojenských sil z Afghánistánu probíhalo postupně, přičemž v první polovině roku 2021 se zahraniční jednotky stahovaly a odpovědnost za bezpečnost byla ve stále větší míře předávána afghánské vládě a jejím ozbrojeným složkám. Ačkoli v tomto období nedosahoval vnitřní konflikt vysoké intenzity, bylo patrné oslabování autority vlády nad stále rozsáhlejším územím země. Ve druhé polovině roku se tento trend výrazně zrychlil a vyústil v úplné, místy chaotické ukončení zahraniční přítomnosti v Afghánistánu.⁷⁰

Armáda České republiky obdržela rozkaz k odsunu svých sil a prostředků do 30. června. Postupné stahování českých jednotek začalo již koncem dubna a týkalo se jednotky podpory a vlivu, zastoupení na velitelství, polního chirurgického týmu i části specialistů. Dne 27. června 2021 tak po téměř 19 letech skončilo působení Armády ČR v aliančních operacích EF, ISAF a RS na území Afghánistánu.⁷¹

⁷⁰ STOJAR, R. et al. *Bezpečnostní prostředí 2021: Sektorová analýza a implikace pro ozbrojené síly ČR 2021*. Brno: Centrum bezpečnostních a vojenskostrategických studií (CBVSS), 2022, s. 16.

⁷¹ KREJŠOVÁ, M., NOVÁK, K. *Ročenka Ministerstva obrany České republiky 2021*. Praha: Ministerstvo obrany České republiky – VHÚ Praha, 2022, s. 54-55.

5 Zahraniční nasazení Armády České republiky – operační prostor Pobaltí

Anexe Krymu Ruskem v březnu 2014 odhalila zranitelnost pobaltských států (Estonska, Lotyšska a Litvy) a zvýšila potřebu posílení kolektivní obrany NATO. Mezinárodní reakce zahrnovala posílení vojenské přítomnosti NATO v Evropě a nové strategické přístupy k odstrašení. NATO odpovědělo rychlými opatřeními, včetně nasazení jednotek do Pobaltí prostřednictvím mise Enhanced Forward Presence (dále jen eFP).⁷²

Ruské geopolitické ambice vedou k tomu, že je tato země považována za potenciálního protivníka nejen ze strany EU a NATO, ale i některých států mimo tyto organizace. Stejně tak i sama Moskva označuje přítomnost NATO u svých hranic za nejvýznamnější bezpečnostní riziko současnosti a v oficiálních strategických dokumentech Alianci výslovně charakterizuje jako protivníka.⁷³

Následný konflikt na východní Ukrajině vyvolal obavy z další expanze Ruska, zejména v Pobaltí, kde značná ruská menšina a geografická blízkost Ruska zvyšovaly strategickou zranitelnost. Kromě konvenčních vojenských hrozeb Rusko intenzivně využívalo hybridní taktiky, jako jsou dezinformace, kybernetické útoky a ekonomický tlak, což dále destabilizovalo region. Pro NATO se anexe stala zlomovým momentem, který zdůraznil potřebu obnovy zaměření na kolektivní obranu a odstrašení, což vedlo k přehodnocení strategických priorit Aliance.⁷⁴

NATO odpovědělo na ruskou agresi přijetím Akčního plánu připravenosti (dále jen RAP) na summitu ve Walesu v září 2014, který obsahoval okamžitá opatření k posílení bezpečnosti východního křídla. RAP zahrnoval zvýšení vojenské přítomnosti, zlepšení schopností rychlé reakce a rozvoj nových kapacit, jako jsou Síly velmi vysoké připravenosti (VJTf).⁷⁵

⁷² STOJAR, R. et al. *Bezpečnostní prostředí 2005-2019: Sektorová analýza vývojových trendů a implikací pro ozbrojené síly ČR*. Brno: Centrum bezpečnostních a vojenskostrategických studií, 2022, s. 29.

⁷³ STOJAR, R. et al. *Bezpečnostní prostředí 2018: Implikace pro obrannou politiku a ozbrojené síly ČR*. Brno: Centrum bezpečnostních a vojenskostrategických studií (CBVSS), 2018, s. 10.

⁷⁴ STOJAR, R. et al. *Bezpečnostní prostředí 2018: Implikace pro obrannou politiku a ozbrojené síly ČR*. Brno: Centrum bezpečnostních a vojenskostrategických studií (CBVSS), 2018, s. 15.

⁷⁵ STOJAR, R. et al. *Vybrané trendy vývoje bezpečnostního prostředí a možné implikace pro ozbrojené síly (ČR)*. Brno: Univerzita obrany, 2017, s. 20.

5.1 Působení jednotek NATO – kontext

Mise eFP představuje praktickou realizaci alianční strategie odstrašení a obrany. Její princip spočívá v rozmístění spojeneckých jednotek na území členských států, které leží v blízkosti ruských hranic, čímž se posiluje jejich bezpečnost a zároveň vysílá jasný politický i vojenský signál o jednotě Aliance. Přítomnost těchto jednotek má především preventivní charakter – cílem není přímé vedení bojových operací, ale odstrašení potenciální agrese prostřednictvím okamžité schopnosti reakce a nasazení sil NATO.

Česká republika se do projektu eFP zapojila již v jeho počáteční fázi a od roku 2018 pravidelně vysílá své vojáky do Pobaltí. První nasazení proběhlo v Litvě, kde český kontingent působil v rámci bojového uskupení vedeného Německem. Následovala účast v Lotyšsku, kde čeští vojáci působí pod velením Kanady na základně Ādaži. Kromě těchto dvou zemí se české jednotky podílejí také na výcvikových a průzkumných aktivitách v Estonsku a na aliančních cvičeních v Polsku.

Mise eFP není izolovaným projektem, ale součástí širšího souboru opatření NATO, který zahrnuje také letectvo v rámci mise Baltic Air Policing a námořní hlídkové aktivity v Baltském moři. Česká republika se tak do obrany východního křídla zapojuje nejen pozemními, ale i leteckými a podpůrnými silami.⁷⁶

Nasazení v Pobaltí navazuje na dlouhodobou strategii České republiky být aktivním a spolehlivým spojencem v rámci NATO. Mise představují významný příspěvek k obraně členských států v regionu, který je považován za nejvíce ohrožený. Současně umožňují českým jednotkám zapojit se do mnohonárodních struktur a ověřit schopnost spolupráce s armádami spojenců při společných operacích.

5.2 Struktura a rozmístění českých jednotek

České jednotky v Pobaltí působí v několikaměsíčních rotacích, jejichž složení se mění podle aktuálních úkolů a potřeb velení NATO. Průměrná síla kontingentu činí přibližně 100 až 150 vojáků, kteří jsou integrováni do velení mnohonárodních jednotek.

V Litvě působí čeští vojáci na základně Rukla, kde jsou součástí bojového uskupení vedeného Německem. Zde se podílejí především na společných výcvicích, taktických cvičeních a zajišťování obranných úkolů. V Lotyšsku, na základně Ādaži, jsou

⁷⁶ PAJER, J. *Armáda České republiky: Symbol demokracie a státní suverenity 1993–2012*. Praha: Ministerstvo obrany ČR, 2013, s. 166.

čeští vojáci začlenění do struktury kanadského velení, které koordinuje činnost celého bojového praporu.⁷⁷

Hlavními jednotkami vysílanými do Pobaltí jsou útvary 4. brigády rychlého nasazení a 7. mechanizované brigády, doplněné o příslušníky 102. průzkumného praporu z Prostějova, ženijního vojska, logistických jednotek a Vojenské policie. České kontingenty zahrnují jak bojové, tak podpůrné složky, jejichž činnost je zaměřena na zajištění bojové pohotovosti, ochranu základen, průzkum, velení, spojení a logistické zabezpečení.

Spolupráce se spojenci probíhá především s Německem, Kanadou, Spojenými státy, Polskem, Slovenskem a dalšími členskými státy NATO. V rámci společných operací probíhá intenzivní výměna informací, koordinace taktických postupů a nácvik bojových scénářů, které jsou klíčové pro interoperabilitu aliančních sil.⁷⁸

5.3 Operační úkoly

Úkoly českých jednotek v rámci eFP jsou zaměřeny na posilování obranyschopnosti a odstrašení potenciální agrese. Mezi jejich hlavní činnosti patří ochrana aliančních základen, průzkumná a hlídková činnost, doprovod konvojů, zajišťování zásobovacích tras a spolupráce s jednotkami hostitelských států. Český kontingent se pravidelně účastní rozsáhlých mezinárodních cvičení, jejichž cílem je ověřit připravenost aliančních sil k obraně východního křídla.⁷⁹

Kromě výcviku a ochranných úkolů se čeští vojáci podílejí na ženijní a logistické podpoře, údržbě infrastruktury a zajišťování přepravy osob i materiálu. Důležitou roli hraje rovněž zpravodajská a spojovací činnost, která podporuje koordinaci mezi jednotlivými aliančními složkami.

Mise v Pobaltí má převážně preventivní a odstrašující charakter – přítomnost spojeneckých jednotek slouží jako jasný signál jednoty NATO a připravenosti bránit své členy v případě jakékoli agrese. Česká účast v této operaci tak nejen přispívá ke kolektivní

⁷⁷ KREJSOVÁ, M., NOVÁK, K. *Ročenka Ministerstva obrany České republiky 2021*. Praha: Ministerstvo obrany České republiky – VHÚ Praha, 2022, s. 97.

⁷⁸ KREJSOVÁ, M., NOVÁK, K. *Ročenka Ministerstva obrany České republiky 2021*. Praha: Ministerstvo obrany České republiky – VHÚ Praha, 2022, s. 30.

⁷⁹ Tamtéž.

bezpečnosti, ale zároveň posiluje postavení České republiky jako aktivního a spolehlivého spojence.

5.4 Předpokládaný vývoj

Vzhledem k rostoucímu napětí ve vztazích s Ruskem a pokračující válce na Ukrajině se předpokládá další posilování alianční přítomnosti v Pobaltí. NATO v roce 2025 oznámilo rozšíření konceptu eFP a vznik iniciativy Eastern Sentry, která má dále posílit obranu východního křídla Aliance. Cílem je vytvořit pružnější a technologicky vyspělejší systém včasného varování a reakce na nové hrozby, zejména v oblasti bezpilotních prostředků, kybernetické bezpečnosti a hybridních útoků.

Iniciativa Eastern Sentry má zahrnovat moderní senzory, systémy protivzdušné obrany a nové velitelské struktury, které umožní rychlejší nasazení sil NATO v případě ohrožení. Česká republika se plánuje aktivně zapojit do této iniciativy prostřednictvím specializovaných jednotek, zejména z oblastí průzkumu, elektronického boje a logistické podpory.⁸⁰

Z dlouhodobého hlediska lze očekávat, že přítomnost českých jednotek v Pobaltí bude i nadále pokračovat a postupně se rozšíří o nové formy spolupráce. Česká armáda se tak bude podílet nejen na vojenské přítomnosti, ale i na rozvoji obranné infrastruktury, na cvičeních a výcvikových aktivitách v regionu. Tyto kroky jsou důležitou součástí adaptace NATO na měnící se bezpečnostní prostředí a potvrzují dlouhodobý závazek České republiky vůči kolektivní obraně spojenců.

⁸⁰ NATO. *NATO launches “Eastern Sentry” to bolster posture along eastern flank*. [online]. [cit. 14. 10. 2025]. Dostupné z WWW: https://www.nato.int/cps/en/natohq/news_237601.htm.

6 Vlastní výzkum a diskuse výsledků

Tato kapitola představuje praktickou část bakalářské práce, ve které dojde k identifikaci profesních a osobních zkušeností příslušníků působících v zahraničních misích Armády ČR a následnému vyhodnocení zjištěných dat pomocí komparace. Hlavním cílem bakalářské práce je zhodnotit zkušenosti příslušníků Armády ČR získané při působení v zahraničních operacích a objasnit rozdíly mezi bojovými a nebojovými misemi. Vedlejším cílem bakalářské práce je posoudit subjektivní hodnocení úspěšnosti zahraničních operací z pohledu jejich účastníků.

Účelem praktické části bakalářské práce je získat informace přímo od příslušníků Armády České republiky, kteří se těchto operací účastnili. K tomu účelu jsou využity polostrukturované rozhovory, jež umožní podrobněji zmapovat jejich zkušenosti ze zahraničního nasazení. Výsledky rozhovorů poslouží k vyhodnocení nabytých poznatků, k objasnění rozdílů mezi misemi bojového a nebojového charakteru a také k posouzení subjektivního pohledu vojáků na úspěšnost jednotlivých operací.

Kapitola nabídne shrnutí jednotlivých rozhovorů, přičemž každé z nich se zaměří na hlavní témata, která během diskusí zazněla. Důraz bude kladen zejména na profesní i osobní zkušenosti vojáků, výzvy spojené s jejich nasazením v zahraničních operacích, spolupráci s aliančními armádami a podněty ke zlepšení praxe. V závěru kapitoly budou porovnány mise v Afghánistánu a v Pobaltí, a to s důrazem na specifika a rozdíly v přípravě, v samotném průběhu nasazení a při návratu.

Rozhovor je rozdělen do několika hlavních částí, které odpovídají klíčovým tématům zvoleného výzkumu (viz příloha č. 1). Celkem bylo osloveno šest vojáků Armády České republiky se zkušenostmi z misí v Afghánistánu a Pobaltí. Rozhovory se skládají z patnácti otázek zaměřených na profesní i osobní zkušenosti, stejně jako na samotný návrat z mise a následnou reflexi. Každý tematický okruh se věnuje určité oblasti, což umožňuje detailnější pohled na různé aspekty účasti v zahraničních operacích.

Hlavní otázky polostrukturovaných rozhovorů byly doplňovány sondážními otázkami, které umožnily podrobněji rozvinout odpovědi respondentů a zaměřit se na jejich konkrétní zkušenosti z jednotlivých zahraničních misí. Tyto doplňující otázky byly voleny individuálně podle charakteru nasazení a funkce účastníka rozhovoru a nejsou uvedeny v plných prepisech, protože jejich použití se lišilo podle průběhu každého

rozhovoru. U respondentů s bojovou zkušeností byly sondážní otázky orientovány na průběh bojových situací, zvládnání stresu a spolupráci v týmu, zatímco u respondentů působících v nebojových misích se zaměřovaly zejména na výcvik, mezinárodní spolupráci a každodenní život v aliančním prostředí. Tento přístup umožnil získat hlubší a pestřejší data, zachycující jak profesní, tak osobní dimenzi účasti vojáků Armády České republiky v zahraničních operacích.

Všichni účastníci polostrukturovaných rozhovorů poskytli svůj informovaný souhlas se zapojením do výzkumu a s využitím získaných dat pro potřeby této bakalářské práce (vzor viz příloha č. 2). Za účelem ochrany jejich identity budou odpovědi zpracovány v anonymizované podobě a žádné osobní údaje nebudou zveřejněny.

Rozhovory probíhaly v měsíci listopadu 2025. Setkání s respondenty se uskutečnila převážně v prostorách vojenského útvaru ve Strakonici. V několika případech, s ohledem na časové možnosti či preferenci soukromí, byly rozhovory realizovány v místě bydliště respondentů. Průběh všech rozhovorů byl s informovaným souhlasem účastníků zaznamenáván na nahrávací zařízení. Pořízené audiozáznamy byly následně přepsány do textové podoby, která sloužila jako výchozí podklad pro analytickou část práce (viz přílohy č. 3-8).

Struktura této kapitoly odpovídá logickému postupu výzkumu. Úvodní část je věnována charakteristice výzkumného souboru respondentů. Následuje samotná analýza získaných dat, která tvoří podklad pro klíčovou komparaci bojových a nebojových misí. Pozornost je věnována také subjektivnímu hodnocení úspěšnosti operací z pohledu samotných účastníků. Závěr kapitoly patří diskusi nad zjištěnými poznatky a formulaci konkrétních návrhů na zlepšení praxe.

6.1 Charakteristika výzkumného souboru

Výzkumný soubor tvoří celkem šest respondentů z řad příslušníků Armády České republiky (případně bývalých příslušníků), kteří se aktivně účastnili zahraničních operací. Výběr respondentů byl proveden metodou záměrného výběru na základě kritéria účasti v zahraniční operaci ISAF/RS v Afghánistánu nebo eFP v Pobaltí.

Pro zajištění komplexního pohledu na zkoumanou problematiku byli do vzorku zařazeni příslušníci různých hodnostních sborů (poddůstojnického, praporčického i důstojnického) s rozdílnou délkou služební praxe, která se pohybuje od 12 do 27 let.

Tato variabilita umožňuje v analytické části práce porovnat vnímání zahraničních misí z perspektivy řadových vojáků i velících funkcionářů.

Z hlediska typu nasazení je soubor vyvážený a pokrývá tři klíčové kategorie zkušeností:

1. Respondenti se zkušeností výhradně z **bojových či stabilizačních misí** na Blízkém východě (Afghánistán).
2. Respondenti se zkušeností výhradně z **výcvikových misí** v Pobaltí (Litva, Lotyšsko).
3. Respondenti s **kombinovanou zkušeností**, kteří absolvovali oba typy misí a mohou tak poskytnout přímé srovnání.

Všichni účastníci souhlasili s poskytnutím rozhovoru pod podmínkou zachování anonymity. Z tohoto důvodu jsou v textu práce označováni kódy **R1** až **R6**. Konkrétní specifikace výzkumného souboru je uvedena v Tabulce č. 1.

Tabulka č. 1: Přehled respondentů a jejich působení v zahraničních operacích

Kód	Hodnostní sbor	Délka služby	Zahraníční nasazení (Mise / Země / Rok / Funkce)	Typ zkušenosti
R1	Poddůstojnický	Od 2013 - dosud (12 let)	eFP Litva (2022): Velitel družstva eFP Lotyšsko (2024): Velitel družstva ochrany	Pouze Pobaltí
R2	Poddůstojnický/ Praporčický	Od 2003 - dosud (22 let)	ISAF Afghánistán (2009): Velitel družstva oprav eFP Litva (2022): Zástupce velitele čety	Kombinovaná
R3	Poddůstojnický	Od 2010 - dosud (15 let)	RS Afghánistán (2019): Ochrana osob eFP Litva (2021, 2022): Velitel družstva	Kombinovaná
R4	Důstojnický	Od 2012 - dosud (13 let)	RS Afghánistán (2016): Styčný důstojník RS Afghánistán (2019): Styčný důstojník	Pouze Afghánistán
R5	Důstojnický	Od 2004 - dosud (21 let)	eFP Litva (2021): Zástupce velitele baterie eFP Litva (2022): Zástupce velitele baterie	Pouze Pobaltí
R6	Praporčický	1995–2022 (27 let)	ISAF Afghánistán (2008): Velitel družstva HUMINT ISAF Afghánistán (2012): Zpravodajská skupina štábu	Pouze Afghánistán

Zdroj: Vlastní zpracování autora na základě realizovaných rozhovorů.

6.2 Analýza získaných dat dle klíčových témat

Následující část práce předkládá analýzu dat získaných z polostrukturovaných rozhovorů. Pro přehlednost a naplnění hlavního cíle práce – tedy objasnění rozdílů mezi bojovými a nebojovými misemi – není analýza členěna podle jednotlivých respondentů, ale podle klíčových tematických okruhů, které vyplynuly z kódování dat. Tyto okruhy kopírují chronologii nasazení: od přípravy přes samotný průběh služby, až po návrat a reflexi.

6.2.1 Příprava na misi: Intenzivní výcvik vs. běžná rutina

První výrazný rozdíl mezi zkoumanými typy misí se projevil již ve fázi přípravy. Z výpovědí respondentů vyplývá, že charakter mise (bojová vs. nebojová) zásadním způsobem definuje náročnost, obsah i formu předvýjezdové přípravy.

Příprava do bojových misí (Afghánistán)

Respondenti, kteří absolvovali nasazení v Afghánistánu (R2, R3, R4, R6), popisují přípravu jako extrémně náročný, komplexní a dlouhodobý proces, který často probíhal mimo domovské útvary. Důraz byl kladen na výcvik v přežití, bojovou činnost a týmovou soudržnost.

Respondent R2 (Afghánistán) uvedl: *„Příprava do Afghánistánu byla velmi intenzivní. Absolvovali jsme asi deset dvoutýdenních cvičení za rok... Byla to tvrdá příprava, kde jsme se sehrávali jako tým.“* Podobně hodnotí přípravu i respondent R3, pro kterého byla *„půlroční, velmi intenzivní a zaměřená na bojovou činnost jednotlivce i týmu – taktiku, střelbu, boj v zastavěném prostoru.“*

Specifikem přípravy do bojové zóny bylo zapojení expertů a kulturní příprava. Respondent R4 zmínil přínos rodilého mluvčího: *„Součástí přípravy byla i kulturní a jazyková průprava vedená Afgháncem žijícím v ČR, což nám pomohlo pochopit jejich gesta a způsob myšlení.“*

Příprava do nebojových misí (Pobaltí)

Naproti tomu příprava do misí eFP v Pobaltí byla respondenty (R1, R2, R5) vnímána spíše jako pokračování běžného výcviku na útvaru, často s nižší intenzitou. Respondent R2, který má srovnání s Afghánistánem, uvedl: *„Příprava do Litvy byla úplně jiná... Intenzita byla nesrovnatelně nižší. Nic zásadně nového jsem se nenaučil.“*

V některých případech se objevila i kritika kvality a organizace přípravy pro eFP. Respondent R1 popsal přípravu do Lotyšska jako chaotičtější, kdy *„instruktoři byli z Vojenské akademie Vyškov... a mnoho naučených postupů jsme v misi reálně nevyužili.“*

Dílčí závěr k přípravě

Komparace výpovědí ukazuje, že zatímco příprava do Afghánistánu byla vnímána jako vyvrcholení výcviku s jasným cílem připravit vojáka na ohrožení života, příprava do Pobaltí byla často chápána jako administrativní a rutinní proces. Tento rozdíl potvrzuje, že u nebojových misí chybí „tlak reality“, který u bojových misí přirozeně zvyšuje motivaci vojáků i kvalitu výcviku.

6.2.2 Průběh mise, každodenní realita a vnímání ohrožení

Nejvýraznější rozdíly mezi zkoumanými typy zahraničních operací se projevily v oblasti každodenního plnění úkolů a s tím spojené míry ohrožení. Analýza rozhovorů potvrzuje, že zatímco v misích na území Afghánistánu dominoval vnější stres způsobený bezprostředním ohrožením života, v misích na území Pobaltí převažovaly faktory vnitřní, spojené s rutinou, mezilidskými vztahy a výcvikovým stereotypem.

Realita bojového nasazení

Respondenti se zkušeností z Afghánistánu shodně popisují prostředí, kde byla bezpečnostní hrozba všudypřítomná a ovlivňovala veškeré denní činnosti. Nejednalo se pouze o teoretické riziko, ale o reálné incidenty.

Nejsilnější zkušenost popsal respondent R6, jehož jednotka se dostala do přímého bojového kontaktu: „*Naše vozidlo dostalo zásah RPG, byli jsme raněni střepinami... Boj probíhal z obou stran, dokud jsme se nevyvázali.*“ Tato zkušenost ilustruje zásadní specifikum bojové mise – nutnost okamžité reakce na život ohrožující situace, na kterou se nelze stoprocentně připravit výcvikem.

I vojáci, kteří nezažili přímý kontakt s nepřítelem, žili pod neustálým tlakem nepřímé palby. Respondent R4 uvedl: „*Život v nebezpečném prostředí přináší incidenty – reálné poplachy, dopady granátů na základnu, nutnost trávit dlouhé hodiny v krytech.*“ Podobně respondent R3 zmínil psychický tlak spojený s neviditelným nebezpečím, jako je nevybuchlá munice.

Realita nebojového nasazení

Naproti tomu každodenní realita v Pobaltí připomínala respondentům spíše intenzivní cvičení či běžnou službu na útvary v ČR, ovšem v zahraničním prostředí. Respondent R3 (Litva) to shrnul slovy: „*Litvu jsem bral spíše jako půlroční výcvik než misi.*“ Respondent R2, který měl možnost srovnání, uvedl, že v Litvě dělal „*v podstatě to samé, co doma na útvaru,*“ a někdy si připadal „*až zbytečný*“.

Jelikož zde chyběl vnější nepřítel (s výjimkou potenciální hrozby v kontextu války na Ukrajině, kterou zmínil R1), hlavní výzvy se přesunuly do roviny sociální a psychologické. Namísto raketových útoků řešili vojáci „ponorkovou nemoc“ a problémy v soužití. Respondent R3 uvedl: „*V Litvě pro mě byly nejtěžší situace spojené*

s dlouhodobým soužitím s ostatními.“ Respondent R5 potvrdil, že největší výzvou byla *„motivace lidí během dlouhého pobytu mimo domov.“*

Dílčí závěr k průběhu mise

Komparace ukazuje zásadní protiklady - bojová mise generuje soudržnost týmu skrze společného nepřitele a vnější ohrožení. Jak uvedl R2: *„Drželi jsme při sobě... nejtěžší bylo udržet morálku, když kolega najel na minu.“* Nebojová mise naopak klade nároky na sebedisciplínu vojáků v situaci, kdy chybí adrenalin a reálná akce, což paradoxně vede k častějším vnitřním konfliktům a pocitu stereotypu.

6.2.3 Spolupráce s aliančními partnery a jazyková bariéra

Schopnost kooperace v mezinárodním prostředí je jedním z hlavních deklarovaných přínosů zahraničních misí. Analýza rozhovorů ukazuje, že zatímco v bojových misích byla spolupráce založena na vzájemném respektu a pragmatismu, v misích na východním křídle NATO se do popředí dostávaly rozdíly v národních mentalitách a velitelských postupech.

Spolupráce v bojovém prostředí

Respondenti nasazení v Afghánistánu (např. R2, R3, R6) hodnotili spolupráci s aliančními partnery převážně pozitivně, s důrazem na vysokou profesionalitu. Společné ohrožení stíralo některé bariéry.

Respondent R6 vyzdvihl spolupráci s Rumuny, kteří byli českým vojákům *„mentálně nejbližší“*, a s Američany, od kterých se učil pracovat s moderními technologiemi. Zajímavý postřeh přinesl respondent R4, který popsal specifický přístup anglofonních národů: *„Dávají najevo, jestli se s vámi chtějí bavit... pokud poznají, že nejste hlupák, komunikují jasně.“* V bojovém nasazení tedy fungovala jakási *„zkouška kompetence“* – pokud voják prokázal, že umí svou práci, byl přijat jako rovnocenný partner.

Zároveň se objevily i kritické hlasy, například respondent R3 vyjádřil zklamání z přístupu australských vojáků, které vnímal jako arogantní. Přesto byl celkový tón hodnocení spolupráce v Afghánistánu nesen v duchu vzájemné závislosti a nutnosti plnit úkol.

Spolupráce v nebojovém prostředí

V misích eFP v Pobaltí, kde chyběl tlak přímého ohrožení, se vojáci více soustředili na rozdíly ve fungování jednotlivých armád. Respondent R1 (Litva/Lotyšsko) popsal nutnost adaptace na různé styly velení: *„Byli jsme pod velením Němců... a Kanadčanů. Bylo nutné naučit se nové povely a postupy.“*

Tato různorodost přinášela cenné zkušenosti, ale i komplikace. Respondent R5 (Litva) detailně popsal národní specifika: *„Němci byli striktní, vše muselo být podle předpisu... Norové úplně volní, ale extrémně spolehliví.“* Zajímavým zjištěním je, že v některých situacích vnímali respondenti zahraniční partnery jako vstřícnější než vlastní velení. Respondent R1 uvedl příklad, kdy Kanadčané pomohli s technikou, zatímco české velení to odmítlo z časových důvodů.

Jazyková vybavenost jako limitující faktor

Průřezovým tématem všech rozhovorů byla úroveň anglického jazyka. Většina respondentů se shodla, že jazyková připravenost AČR má rezervy. Respondent R2 (kombinovaná zkušenost) přímo uvedl: *„V armádě máme nízkou úroveň angličtiny, ta je v zahraničních operacích naprosto zásadní.“* Podobně respondent R4 upozornil, že *„pokud člověk jazyk neumí, vypadá hloupě, a v misi na to narazí velmi rychle“*. Mise tak pro mnohé vojáky sloužila jako „reality check“ jejich skutečných jazykových schopností, které často neodpovídaly tabulkovým úrovním normy STANAG.

Dílčí závěr ke spolupráci

Zatímco v bojových misích byla mezinárodní spolupráce prostředkem k efektivnějšímu boji a přežití, v Pobaltí se stala cílem sama o sobě (budování vazeb). Data ukazují, že mise v Pobaltí plní roli výcviku, kde si vojáci uvědomují rozdíly v procesech NATO, zatímco Afghánistán byl místem pro ověření funkčnosti těchto procesů v praxi.

6.2.4 Návrat, adaptace a dopady na osobní život

Zatímco v operačním nasazení hrají klíčovou roli taktické dovednosti, v rovině osobního života se hlavním tématem stává schopnost zvládnout dlouhodobé odloučení a následnou readaptaci na běžný život. Z analýzy rozhovorů vyplynulo překvapivé

zjištění: psychická náročnost mise v osobní rovině není definována primárně mírou bojového ohrožení, ale spíše rodinnou situací vojáka a fází jeho života.

Odloučení a rodinná situace

Data ukazují, že pro respondenty s rodinnými vazbami byla mise v Pobaltí (eFP) psychicky srovnatelně náročná, nebo dokonce náročnější než mise bojová. Klíčovým faktorem zde není vnější nebezpečí, ale bezmoc při řešení domácích problémů na dálku.

Tento paradox ilustruje respondent R2, který absolvoval obě mise. Zatímco Afghánistán pro něj byl „snadný“, protože byl svobodný, Litvu vnímal jako psychicky vyčerpávající: *„V Litvě už jsem měl manželku a malého syna. Bylo to psychicky mnohem náročnější. Když byl doma problém, nemohl jsem pomoci.“* Podobnou zkušenost sdílel respondent R5 (Litva), pro kterého bylo nejtěžší zmeškat důležité rodinné milníky: *„Přišel jsem o narozeniny, svátky, Vánoce i nástup do školy.“* Upozornil také na to, že opakovaná rotace je pro děti horší, protože *„už věděly, jak dlouhý ten půlrok je“*.

Oproti tomu v bojové misi v Afghánistánu pomáhalo vojákům zvládat odloučení „přepnutí“ do režimu přežití. Respondent R3 uvedl: *„V Afghánistánu člověk ví, do čeho jde, a paradoxně nad věcmi tolik nepřemýšlí.“* V „bezpečné“ misi naopak zůstává prostor pro myšlenky a stesk, což respondent R3 označil za náročnější kvůli dlouhodobému soužití s lidmi bez možnosti úniku („ponorková nemoc“).

Návrat a fenomén odcizení

Návrat domů nebyl respondenty popisován jen jako radostná událost, ale jako složitý proces opětovného sžívání (readaptace). Několik vojáků zmínilo pocit „odcizení“. Rodina se během půl roku naučila fungovat bez nich a voják se po návratu cítil jako narušitel zajetého systému.

Respondent R1 (Litva/Lotyško) to popsal slovy: *„Po návratu jsem měl pocit určitého odcizení – manželka žila několik měsíců v jiném režimu a potřebovala čas, aby si zvykla na moji přítomnost.“* Stejný problém vnímal i respondent R6 (Afghánistán): *„Adaptace po návratu byla těžší pro rodinu – byli na sebe zvyklí beze mě a já jsem musel znovu začínat běžné povinnosti a začlenit se.“*

U vojáků vracějících se z bojového nasazení se navíc objevovaly dozvuky stresu. Respondent R3 přiznal, že ačkoliv si myslel, že se „přepnul“ do běžného režimu, jeho

okolí to vnímalo jinak: „*Podle tehdejší přítelkyně jsem byl delší dobu napjatý.*“ Respondent R4 upozornil, že nejtěžší na návratu je fakt, že „*člověk se mění, zatímco doma vše zůstává stejné*“.

Kritika procesu návratu

V rozhovorech se objevila i kritika logistického a administrativního zabezpečení návratu ze strany armády. Vojáci vnímali negativně zejména zbytečné prodlužování odloučení po přiletu (karantény, izolace). Respondent R5 zmínil frustraci z toho, že zatímco ostatní alianční vojáci jeli domů, Češi museli do izolace. Respondent R6 silně kritizoval „nelidský“ přístup: „*Návrat byl nešťastný – přiletět, projít kontrolou, jít do karantény... Ocenil bych přivítání s rodinou přímo na letišti.*“

Dílčí závěr k návratu

Analýza potvrzuje, že dopad na osobní život je u obou typů misí devastující, pokud není rodinné zázemí pevné. Zatímco bojová mise zanechává stopy spíše na psychice vojáka (napětí, nadměrná ostražitost), nebojová mise, vnímaná často jen jako „dlouhé cvičení“, paradoxně více testuje trpělivost rodiny, která nevidí v nepřítomnosti vojáka takový „hrdinský“ smysl, což může vést k větším domácím krizím.

6.3 Komparace bojové a nebojové mise

Na základě provedené analýzy rozhovorů lze identifikovat zásadní rozdíly mezi zkoumanými typy zahraničních operací. Zatímco bojové mise (ISAF/RS v Afghánistánu) byly respondenty vnímány jako „skutečná válka“ s důrazem na přežití a bojové dovednosti, mise v Pobaltí (eFP) nesly znaky intenzivního zahraničního cvičení s důrazem na interoperabilitu a demonstraci síly.

Přestože by se mohlo zdát, že nebojová mise je ve všech ohledech „snadnější“, výzkum ukázal, že v oblasti psychické zátěže plynoucí z odloučení a stereotypu může být pro vojáka i jeho rodinu paradoxně náročnější. Tabulka č. 2 shrnuje klíčové rozdíly v hlavních sledovaných oblastech, jak vyplynuly z výpovědí respondentů.

Tabulka č. 2: Shrnutí klíčových rozdílů v hlavních sledovaných oblastech

Sledovaný aspekt	Bojová mise (Afghánistán)	Nebojová mise (Pobaltí)
Míra ohrožení	Vysoká / Bezprostřední. Reálné riziko smrti, raketových útoků, nástražných systémů (IED) a přímého boje.	Nízká / Latentní. Rizika spojená primárně s výcvikem, dopravními nehodami či klimatem. Hrozba konfliktu pouze hypotetická.
Charakter přípravy	Intenzivní a specifická. Dlouhodobá příprava mimo útvar, zaměření na přežití, střelbu, zdravotvědu. Vnímána jako nezbytnost.	Rutinní. Často v rámci běžného zaměstnání na útvaru. Zaměření na standardní procedury NATO. Někdy vnímána jako formální.
Psychická zátěž	Stres o přežití (vnější). Napětí, nutnost rychlých reakcí, strach o kolegy. Stres je aktivní a adrenalinový.	Sociální stres (vnitřní). Ponorková nemoc, nuda, stereotyp, konflikty v kolektivu plynoucí z nečinnosti.
Denní režim	Nepravidelný / Pohotovostní. Často 24/7, závislý na bezpečnostní situaci. Méně administrativy, více akce.	Pevný / Pracovní. Režim „od - do“, volné víkendy, možnost opustit základnu, sportovat. Podobné životu v kasárnách v ČR.
Týmová soudržnost	Vysoká. Společný nepřítel a nebezpečí tmelí kolektiv. Vztahy jsou hlubší, založené na důvěře.	Kolísavá. Absence vnější hrozby dává prostor malicherným sporům a „rozpadu“ morálky.
Dopad na rodinu	Strach. Rodina se bojí o život vojáka, ale chápe vážnost situace.	Frustrace. Rodina hůře snáší odloučení, protože nevnímá „hrdinský“ rozměr mise. Častější pocity zbytečnosti odloučení.

Zdroj: Vlastní zpracování autora na základě komparace dat z rozhovorů.

Shrnutí komparace

Z tabulky je patrné, že s přechodem od bojových k nebojovým misím dochází k transformaci zátěže. Fyzické ohrožení života je nahrazeno psychickým tlakem z dlouhodobého odloučení bez adekvátní „kompenzace“ v podobě pocitu bojového nasazení.

Tuto skutečnost ilustruje výrok respondenta R2, který zažil oba typy operací: *„V Afghánistánu jsem viděl špatné životní podmínky a to mi otevřelo oči... V Litvě byl režim podobný jako doma... působilo to někdy až zbytečně.“* Právě tento pocit smysluplnosti se ukazuje jako klíčový faktor pro zvládání nároků služby v zahraničí.

6.4 Subjektivní hodnocení úspěšnosti a přínosu misí

Naplnění vedlejšího cíle bakalářské práce spočívá v posouzení, jak účastníci zahraničních operací subjektivně hodnotí jejich úspěšnost a přínos. Z analýzy rozhovorů vyplývá, že hodnocení probíhá ve dvou odlišných rovinách: v rovině osobního rozvoje, která je vnímána převážně pozitivně, a v rovině systémového využití zkušeností, která je ze strany respondentů podrobena výrazné kritice.

6.4.1 Osobní a profesní přínos pro jednotlivce

Bez ohledu na typ mise (bojová či nebojová) se všichni respondenti shodují, že výjezd do zahraničí byl pro jejich kariéru přínosem. Mise je vnímána jako „škola života“ a prověrka schopností.

U bojových misí v Afghánistánu spatřují vojáci přínos především v získání reálných taktických návyků a odolnosti. Respondent R6 uvedl: „*Mise byla vyvrcholením veškerého výcviku. Všechny činnosti, které jsem se učil, jsem reálně použil.*“ Podobně respondent R2 vnímá misi jako „*vyvrcholení přípravy vojáka a určitou odměnu*“.

U nebojových misí v Pobaltí je přínos spatřován v jiné oblasti – v rozšíření obzorů a mezinárodní spolupráci. Respondent R1 ocenil „*rozšíření přehledu o fungování aliančních armád – jejich taktice, technice, organizaci i zázemí.*“

Zároveň se však objevuje skepse ohledně profesního růstu po misích eFP. Respondent R2, který má srovnání s Afghánistánem, k misi v Litvě uvedl: „*Litva pro mě nebyla příliš přínosná. Dělal jsem tam v podstatě to samé, co doma na útvaru. Připadal jsem si někdy až zbytečný...*“. Respondent R4 dokonce vyjádřil obavu, že vysílání celých útvarů na misi, která je „*spíše hotovostní a neumožní vojákům získat hlubší zkušenosti,*“ může vést k tomu, že vojáci „*časem ztratí motivaci jezdit do misí.*“

6.4.2 Vnímání smysluplnosti operací

Subjektivní pocit, zda měla mise smysl, se výrazně liší podle typu nasazení. Účastníci misí v Afghánistánu často zmiňovali konkrétní, hmatatelné výsledky nebo vyšší principy. Respondent R3 věří, že mise smysl měla, protože se „*bojovalo za demokracii a podařilo se alespoň částečně prosadit určité změny, například v právech žen.*“

Oproti tomu u misí v Pobaltí je hledání hlubšího smyslu pro vojáky obtížnější. Tentýž respondent (R3) dodal: „*Pobaltí podle mě tak hluboký význam nemá.*“ Smysl zde

vojáci nacházejí spíše v rovině symbolické (demonstrace jednoty NATO) nebo výcvikové, což však nemusí být pro motivaci jednotlivce vždy dostačující.

6.4.3 Kritika systémového využití zkušeností

Nejkritičtější částí rozhovorů byla oblast využití získaných poznatků po návratu do ČR. Většina respondentů se shoduje, že Armáda České republiky neumí s jejich zkušenostmi efektivně pracovat a systematicky je předávat dál.

Respondent R5 (důstojník) situaci popsal slovy: *„Bohužel ne. Poznanky se sice zpracovávaly, ale neimplementovaly se a chyběla vůle je využít.“* Podle něj se sice řeší materiální problémy, ale zásadní poznatky v oblasti velení a výcviku se do praxe nepromítají.

Podobný názor zastává respondent R4, který uvedl: *„Zkušenosti se systematicky nevyužívají... Ne všechny informace se vracejí zpět do systému.“* Respondent R1 potvrdil, že na jeho útvaru *„předávání zkušeností standardně neprobíhá“*, přestože by to bylo možné formou prezentací.

Respondent R6 identifikoval jako jednu z příčin tohoto stavu absenci bojových zkušeností u velitelů na domácích útvarech: *„Po návratu jsem se snažil zavést některé věci do praxe, ale často jsem narážel na to, že nadřízení neměli bojové zkušenosti.“*

6.5 Diskuse

Cílem této podkapitoly je interpretace klíčových zjištění výzkumu a jejich zasazení do širšího kontextu fungování Armády České republiky. Analýza rozhovorů odhalila nejen rozdíly mezi typy misí, ale především poukázala na několik systémových deficitů, které se prolínají napříč všemi zkoumanými misemi. Následující diskuse se zaměřuje na tři nejzásadnější problematické aspekty: absenci funkčního procesu předávání zkušeností, jazykovou připravenost a psychologický dopad „bezpečných“ misí na rodinné zázemí. Závěr podkapitoly je následně věnován kritické reflexi limitů realizovaného výzkumu, které jsou nezbytné pro korektní interpretaci a vymezení platnosti získaných poznatků.

Jedním z nejvíce alarmujících zjištění práce je frustrace respondentů z toho, jak (ne)jsou jejich zkušenosti využívány po návratu. Teoretickým předpokladem zahraničních misí je, že vojáci přivezou zpět cenné know-how, které zvýší kvalitu

výcviku domácích útvarů. Praxe popsaná respondenty však ukazuje na selhání tohoto procesu.

Z výpovědí (např. R4, R5, R6) vyplývá, že předávání zkušeností je často nahodilé a závisí pouze na iniciativě jednotlivce, nikoliv na systému. Respondent R6 dokonce upozornil na „institucionální rezistenci“, kdy nadřízení bez bojových zkušeností odmítají implementovat novinky z praxe. Tento jev může vést k tzv. „profesnímu vyhoření“ veteránů, kteří vidí, že jejich poznatky nejsou využívány. Pokud armáda neumí využít poznatky z reálného nasazení, de facto tím znehodnocuje obrovské finanční i lidské investice, které do misí vložila.

Výzkum přinesl zajímavý vhled do psychologie „nebojového“ nasazení. Tradiční pohled spojuje psychická traumata primárně s bojovými operacemi. Data z tohoto výzkumu však naznačují, že pro stabilitu vojáka a jeho rodiny může být paradoxně rizikovější mise typu eFP v Pobaltí.

Důvodem je absence „hrdinského narativu“. Zatímco v Afghánistánu rodina i voják chápou vysoké riziko a nutnost odloučení (boj proti terorismu), u mise v Litvě či Lotyšsku, která je vnímána jako „dlouhé cvičení v lese“, se smysl hledá hůře. Frustrace rodin z toho, že otec/partner chybí doma „zbytečně“ (jak naznačili R2 a R5), vytváří na vojáka tlak, který nelze ventilovat bojem nebo zvýšenou ostražitostí. Diskuse tedy otevírá otázku, zda by psychologická příprava do misí typu eFP neměla být více zaměřena na zvládnání stereotypu a rodinné komunikace, spíše než na bojový stres, který tam reálně nehrozí.

Třetím významným tématem diskuse je úroveň anglického jazyka. Přestože je ČR členem NATO již čtvrt století, respondenti (R2, R4) se shodují, že jazyková vybavenost je nedostatečná. Respondent R4 trefně poznamenal, že neznalost jazyka v mezinárodním prostředí vojáka profesně degraduje, i kdyby byl sebelepším odborníkem.

Toto zjištění je v přímém rozporu s oficiálními požadavky na jazykové zkoušky STANAG. Zdá se, že formální splnění tabulkových požadavků neodpovídá schopnosti reálné komunikace v operačním prostředí. V kontextu misí eFP, jejichž hlavním účelem je právě demonstrace soudržnosti a spolupráce aliančních jednotek, je jazyková bariéra kritickým nedostatkem, který snižuje efektivitu celého kontingentu.

V neposlední řadě je třeba diskutovat o riziku ztráty motivace u vysoce kvalifikovaných vojáků. Pokud jsou příslušníci Armády České republiky opakovaně vysíláni na mise, které vnímají jako „hotovostní“ či „udržovací“ (jak naznačil R4), a kde nemohou využít svůj plný potenciál, hrozí jejich odchod do civilu nebo ztráta zájmu o službu. Armáda by měla zvážit, zda rotace celých útvarů do Pobaltí je efektivní strategií, nebo zda by nebylo vhodnější mixovat zkušené veterány s nováčky, pro které by i nebojová mise byla výzvou.

V této souvislosti přináší významný podnět respondent R2 (kombinovaná zkušenost), který na základě srovnání misí navrhuje přehodnocení délky nasazení. Podle jeho názoru by pro udržení morálky byly ideální kratší mise v délce 3 až 4 měsíců. Tento model by přinesl dvojí efekt: častější střídání by zvýšilo motivaci vojáků k výjezdu a zároveň by kratší doba bránila rozvoji stereotypu, který je typický pro statické nebojové mise. Armáda by tedy měla zvážit, zda u operací typu eFP, kde je psychická zátěž dána spíše stereotypem než bojovou činností, není současný půlroční cyklus kontraproduktivní a zda by zkrácení rotací nevedlo k efektivnějšímu využití vojáků.

Limity výzkumu

Při interpretaci výsledků předkládané bakalářské práce je nutné brát v úvahu určitá omezení, která přirozeně vyplývají ze zvolené metodologie a charakteru výzkumného souboru.

Prvním limitem je velikost a výběr výzkumného souboru. Kvalitativní výzkum byl proveden na vzorku šesti respondentů. Ačkoliv tento počet postačuje pro hloubkovou sondu do zkoumané problematiky a pochopení klíčových témat, získané poznatky nelze statisticky zobecňovat na celou populaci příslušníků Armády České republiky. Výsledky tak odrážejí především specifické zkušenosti konkrétních vojáků a jejich subjektivní vnímání reality, které nelze považovat za univerzální normu.

Druhým faktorem je specifická odbornost respondentů. Podstatná část výzkumného souboru (např. respondenti R1, R2, R3, R5) působila v zahraničních operacích v rámci jednotek pozemní protivzdušné obrany. Zkušenosti příslušníků jiných vojenských odborností se mohou v detailech lišit. Rozdíly lze očekávat zejména v oblasti konkrétního plnění úkolů, pracovní vytíženosti a vnímání denní rutiny na základně.

Třetím limitem je časový odstup a faktor paměti. Zatímco mise v Pobaltí proběhly v nedávné době (2021–2024), zkušenosti některých respondentů z misí ISAF v Afghánistánu jsou staršího data (např. rok 2008 či 2009). S větším časovým odstupem může u respondentů docházet k určité idealizaci vzpomínek nebo k přirozenému vytěsnění negativních momentů. Tento jev může mírně zkreslit srovnání aktuálních pocitů s událostmi prožitými v minulosti.

I přes tato omezení se autor domnívá, že sesbíraná data jsou validní a poskytují autentický vhled do zkoumané problematiky, který naplňuje stanovené cíle práce.

6.6 Návrhy na zlepšení praxe

Na základě provedené analýzy dat a identifikace problematických oblastí v předchozí diskusi předkládám soubor praktických doporučení. Cílem těchto návrhů je zefektivnit systém přípravy a provádění zahraničních operací a optimalizovat využití lidského potenciálu v Armádě České republiky. Návrhy vycházejí přímo z autentických výpovědí a potřeb respondentů.

Optimalizace délky rotací u nebojových misí

Výzkum ukázal, že u misí typu eFP (Pobaltí), které mají charakter stacionární služby bez bezprostředního bojového ohrožení, vede standardní půlroční délka nasazení ke stereotypu a poklesu motivace. Navrhuje se zvážit zkrácení délky rotací u nebojových misí na 3 až 4 měsíce. Tento model, který přímo v rozhovoru navrhl respondent R2, by zajistil vyšší dynamiku střídání, udržel vojáky v lepším psychickém nastavení a snížil negativní dopady ponorkové nemoci. Zkrácení doby odloučení by rovněž mělo pozitivní dopad na stabilitu rodinného zázemí vojáků.

Institucionalizace předávání zkušeností

Současný stav, kdy předávání zkušeností závisí na iniciativě jednotlivce a ochotě velitele, je neudržitelný. Zkušenosti z mezinárodního prostředí jsou cenným aktivem, o které armáda nesystémovým přístupem přichází. Je žádoucí zavést povinný, formalizovaný proces „debriefingu“ po návratu, který nebude pouze administrativním úkonem. Navrhuje se zavedení pravidelných seminářů či workshopů na úrovni útvarů, kde by navrátilci z misí v roli instruktorů předávali poznatky (např. nové taktické postupy, revize standardních operačních postupů, práce s moderní spojovací technikou) těm, kteří se na výjezd teprve připravují. Tento systém musí být podporován velením, aby

nedocházelo k ignorování podnětů ze strany nadřízených bez zahraniční zkušenosti, na což upozornil respondent R6.

Změna koncepce jazykové přípravy

Respondenti (např. R4, R5) se shodli, že formální splnění zkoušek STANAG neodráží reálnou schopnost komunikace v mezinárodním prostředí. Jazyková příprava by se měla přesunout od teoretické výuky k praktickému nácviku. Doporučuje se zařadit do výcviku simulované situace v anglickém jazyce (např. vedení radiové komunikace, briefíngy, řešení incidentů) přímo na útvarech, a to i mimo dobu bezprostřední přípravy na misi. Armáda disponuje na útvarech vlastními kapacitami v podobě vojenských či civilních lektorů anglického jazyka, jejichž potenciál je však mimo stanovené kurzy využíván minimálně. Dále by bylo vhodné zvýšit frekvenci konverzačních kurzů s rodilými mluvčími nebo instruktory se zkušenostmi ze zahraničí, aby vojáci získali jistotu v odborné terminologii a hovorové řeči. Zároveň by bylo vhodné vojáky motivovat k účasti na těchto kurzech.

Humanizace procesu návratu a podpora rodin

Administrativní zátěž a izolace bezprostředně po návratu (karantény, zdlouhavá vyšetření ve vojenských zařízeních) jsou vojáky vnímány negativně. Je vhodné optimalizovat proces návratu tak, aby se minimalizovala doba mezi přistáním v ČR a setkáním s rodinou. Pokud to bezpečnostní a zdravotní situace dovoluje, měla by zdravotní vyšetření probíhat buď ještě v místě nasazení (jak navrhl R6), nebo s větším časovým odstupem po návratu. V případě misí typu eFP je také vhodné posílit komunikaci směrem k rodinám vojáků. Vysvětlení smyslu a důležitosti této „nebojové“ mise rodinným příslušníkům může pomoci snížit jejich frustraci z odloučení a dodat misi potřebnou váhu v očích blízkých.

Závěr

Předkládaná bakalářská práce se zabývala problematikou vojenské služby v zahraničí se zaměřením na mise Armády České republiky v oblasti Blízkého východu a Pobaltí. Hlavním cílem práce bylo zhodnotit zkušenosti příslušníků Armády ČR získané při působení v zahraničních operacích a objasnit rozdíly mezi bojovými a nebojovými misemi. Vedlejším cílem práce bylo posoudit subjektivní hodnocení úspěšnosti zahraničních operací z pohledu jejich účastníků. Na základě provedeného kvalitativního výzkumu a následné analýzy dat mohu konstatovat, že oba stanovené cíle práce byly splněny.

Výzkum, realizovaný formou polostrukturovaných rozhovorů s vojáky napříč hodnostními sbory, přinesl zásadní poznatky o proměně charakteru vojenského nasazení. Komparace misí ISAF/RS v Afghánistánu a eFP v Pobaltí prokázala, že rozdíl mezi nimi nespočívá pouze v míře bezpečnostního rizika, ale v celkové psychologické a sociální dynamice služby. Zatímco bojové mise jsou definovány vnějším ohrožením, které paradoxně posiluje týmovou soudržnost a dává službě jasný, hmatatelný smysl (přežití, boj proti terorismu), nebojové mise v Pobaltí představují specifickou výzvu v podobě boje se stereotypem, ponorkovou nemocí a nutností udržet vysokou míru disciplíny bez přítomnosti „adrenalinu“.

Jedním z nejdůležitějších a do jisté míry překvapivých zjištění práce je paradox psychické náročnosti. Výzkum ukázal, že z pohledu dopadů na rodinný život může být „bezpečná“ mise v Pobaltí pro vojáka náročnější než mise bojová. Absence smyslu „hrdinského nasazení“ a pocit, že voják je v zahraničí „jen na cvičení“, vede u rodin k větší frustraci z odloučení. Toto zjištění považuji za klíčový signál pro vojenské psychology a kaplany, jejichž příprava by měla reflektovat, že v nebojových misích je nepřítelem stereotyp a odloučení, nikoliv ozbrojený protivník.

V rovině hodnocení úspěšnosti a přínosu misí práce potvrdila, že účast v zahraniční operaci je pro vojáky nenahraditelnou profesní i osobní zkušeností. Respondenti se shodují, že mise prověřila jejich schopnosti, jazykovou vybavenost i charakter. Zároveň však práce odhalila závažný systémový deficit v oblasti práce s navrátilci. Kritika respondentů směřující k neschopnosti armády efektivně vytěžit a implementovat získané poznatky je alarmující. Pokud armáda neumí využít know-how svých veteránů, znehodnocuje tím investice vložené do jejich vyslání.

Na základě zjištěných skutečností a vlastního postoje autora práce navrhuji zvážit úpravu systému rotací u nebojových misí typu eFP. Jak vyplynulo z diskuse, zkrácení délky nasazení ze šesti na tři až čtyři měsíce by mohlo výrazně zvýšit motivaci vojáků a eliminovat negativní dopady stereotypu. Dále je nezbytné klást mnohem větší důraz na reálnou jazykovou připravenost, neboť znalost angličtiny se v mezinárodním prostředí stává klíčovou kompetencí.

Závěrem lze říci, že zahraniční mise, ať už bojové či nebojové, zůstávají základním kamenem profesionalizace Armády České republiky. Tato práce však ukázala, že k nim nelze přistupovat uniformně. Každý typ operace vyžaduje specifickou přípravu nejen v oblasti taktiky, ale především v oblasti lidských zdrojů a psychologické podpory. Přínos této bakalářské práce spatřuji v tom, že dává hlas přímým účastníkům a nabízí autentický pohled na realitu služby, který může sloužit jako zpětná vazba pro velení armády při plánování budoucích operací.

Seznam použitých zdrojů

Literární zdroje

1. BOHÁČEK, P., BOKŠA, M., KUFČÁK, J., SYROVÁTKA, J. *NATO: Naše bezpečnost*. Praha: Vydavatelství Kufr, 2018, 66 s., ISBN 978-80-87092--63-7.
2. EICHLER, J. *Mezinárodní bezpečnost na počátku 21. století*. Praha: Ministerstvo obrany České republiky, 2006. 304 s. ISBN 80-7278-326-2.
3. EICHLER, J., TICHÝ, L. *USA a Ruská federace: komparace z pohledu bezpečnostní a strategické kultury*. Praha: Ústav mezinárodních vztahů, v. v. i., 2013. 318 s. ISBN 978-80-87558-16-4.
4. HASSAN, O. *Afghanistan: Lessons learnt from 20 years of supporting democracy, development and security*. Brusel: Trans European Policy Studies Association (TEPSA), 2023. 100 s. ISBN 978-92-848-0195-4.
5. HENDL, J. *Kvalitativní výzkum. Základní metody a aplikace*. Praha: Portál, 2005. 496 s. ISBN 978-80-210-6857-5.
6. KEANE, C. *US Nation-Building in Afghanistan*. New York: Routledge, 2016. 256 s. ISBN 9781315548623.
7. KREJSOVÁ, M., NOVÁK, K. *Koncepce výstavby Armády České republiky 2035*. Praha: Ministerstvo obrany České republiky – VHÚ Praha, 2024. 49 s. ISBN 978-80-7278-873-6.
8. KREJSOVÁ, M., NOVÁK, K. *Ročenka Ministerstva obrany České republiky 2021*. Praha: Ministerstvo obrany České republiky – VHÚ Praha, 2022. 49 s. ISBN 978-80-7278-847-7.
9. MINISTERSTVO OBRANY ČESKÉ REPUBLIKY. *Armáda České republiky v roce 2021*. Praha: Ministerstvo obrany České republiky, 2022. 92 s. ISBN 978-80-7278-835-4.
10. MINISTERSTVO OBRANY ČESKÉ REPUBLIKY. *Bílá kniha o obraně*. Praha: Ministerstvo obrany České republiky, 2011. 168 s. ISBN 978-80-7278-564-3.
11. MINISTERSTVO ZAHRANIČNÍCH VĚCÍ ČR. *Bezpečnostní strategie České republiky 2023*. Praha: Ministerstvo zahraničních věcí ČR, 2023. 36 s. ISBN 978-80-7441-099-4.
12. NIK, H., EICHLER, J., MAJERNÍK, L. *Konflikt a obnova v Afghánistánu: kontext, prostředí a zájmy*. Praha: Ústav mezinárodních vztahů, v. v. i., 2012. 192 s. ISBN 978-80-87558-06-5.

13. PAJER, J. *Armáda České republiky: Symbol demokracie a státní suverenity 1993–2012*. Praha: Ministerstvo obrany ČR, 2013. 208 s. ISBN 978-80-7278-614-5.
14. PETRÁŠ, Z. et al. *Analýza operačního prostředí na Ukrajině: Vývoj konfliktu od února 2022 do období podzimu 2023*. Brno: Centrum bezpečnostních a vojenskostrategických studií, 2024. 86 s. ISBN 978-80-7582-483-7.
15. PETRÁŠ, Z., KUBEŠA, M. *Perspektivy tvorby společných evropských ozbrojených sil*. Brno: Univerzita obrany v Brně, 2017. 87 s. ISBN 978-80-7582-027-3.
16. RADA EVROPSKÉ UNIE. *Evropská bezpečnostní strategie – Bezpečná Evropa v lepším světě*. Lucemburk: Úřad pro publikace Evropské unie, 2009. 52 s. ISBN 978-92-824-2416-2.
17. SEKCE OBRANNÉ POLITIKY A STRATEGIE MO. *10 let členství České republiky v NATO*. Praha: Prezentační a informační centrum MO, 2009. 128 s. ISBN 978-80-7278-491-2.
18. STOJAR, R. et al. *Bezpečnostní prostředí 2005-2019: Sektorová analýza vývojových trendů a implikací pro ozbrojené síly ČR*. Brno: Centrum bezpečnostních a vojenskostrategických studií, 2022. 118 s. ISBN 978-80-7582-194-2.
19. STOJAR, R. et al. *Bezpečnostní prostředí 2021: Sektorová analýza a implikace pro ozbrojené síly ČR 2021*. Brno: Centrum bezpečnostních a vojenskostrategických studií (CBVSS), 2022. 72 s. ISBN 978-80-7582-459-2.
20. STOJAR, R. et al. *Bezpečnostní prostředí: Sektorová analýza a implikace pro ozbrojené síly ČR 2019*. Brno: Centrum bezpečnostních a vojenskostrategických studií, 2020. 26 s. ISBN 978-80-7582-340-3.
21. STOJAR, R. et al. *Security Environment: Sectoral Analysis and Implications for the Czech Armed Forces 2023*. Brno: The Centre for Security and Military Strategic Studies (CBVSS), 2024. 166 s. ISBN 978-80-7582-544-5.
22. STOJAR, R. et al. *Vybrané trendy vývoje bezpečnostního prostředí a možné implikace pro ozbrojené síly (ČR)*. Brno: Univerzita obrany, 2017. 134 s. ISBN 978-80-7231-407-2.
23. ZHÁŇEL, J., HELLEBRANDT, V., SEBERA, M. *Metodologie výzkumné práce*. Brno: Masarykova univerzita, 2014. 66 s. ISBN 978-80-210-6857-5.

Elektronické zdroje

1. EUROPEAN UNION. *Smlouva o fungování Evropské unie (konsolidované znění)*. [online]. [cit. 5. 10. 2025]. Dostupné z WWW: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:12012E/TXT>.
2. NATO. *Defence expenditures and NATO's 5% commitment*. [online]. [cit. 7. 10. 2025]. Dostupné z WWW: www.nato.int/cps/en/natohq/topics_49198.htm.
3. NATO. *NATO launches "Eastern Sentry" to bolster posture along eastern flank*. [online]. [cit. 14. 10. 2025]. Dostupné z WWW: https://www.nato.int/cps/en/natohq/news_237601.htm.
4. NATO. *NATO's military presence in the east of the Alliance*. [online]. [cit. 6. 10. 2025]. Dostupné z WWW: https://www.nato.int/cps/en/natohq/topics_136388.htm.
5. NATO. *The consultation process and Article 4*. [online]. [cit. 6. 10. 2025]. Dostupné z WWW: https://www.nato.int/cps/en/natohq/topics_49187.htm.
6. ORGANIZATION FOR SECURITY AND CO-OPERATION IN EUROPE. *OSCE Special Monitoring Mission to Ukraine (closed)*. [online]. [cit. 6. 10. 2025]. Dostupné z WWW: <https://www.osce.org/special-monitoring-mission-to-ukraine-closed>.
7. OSCE. *Conference on Security and Co-operation in Europe Final Act*. [online]. [cit. 4. 10. 2025]. Dostupné z WWW: https://www.osce.org/files/f/documents/5/c/39501_1.pdf.
8. UNITED NATIONS. *United Nations Charter (full text)*. [online]. [cit. 4. 10. 2025]. Dostupné z WWW: <https://www.un.org/en/about-us/un-charter/full-text>.

Ostatní zdroje

Kromě výše uvedených zdrojů byly při zpracování bakalářské práce využity následující materiály:

1. ŠEDIVÝ, J. *Základní řád ozbrojených sil České republiky*. Praha: Ministerstvo obrany ČR, 2001. 198 s.
2. MAZUREK, R. *Doktrína Armády České republiky*. Vyškov: Správa doktrín ŘeVD, 2004. 149 s.
3. STOJAR, R. et al. *Bezpečnostní prostředí: Sektorová analýza a implikace pro ozbrojené síly ČR 2022*. Brno: Centrum bezpečnostních a vojenskostrategických studií, 2023. 100 s.
4. VÍTEČEK, J. et al. *Příprava příslušníků Armády České republiky*. Vyškov: Správa doktrín ŘeVD Vyškov, 2007. 224 s.

Seznam zkratk

CBRN - Chemická, biologická, radiační a jaderná ochrana (Chemical, Biological, Radiological and Nuclear)

EF – Trvalá svoboda (Enduring Freedom)

eFP – Posílená předsunutá přítomnost (Enhanced Forward Presence)

EOD – Pyrotechnická služba (Explosive Ordnance Disposal)

EU – Evropská unie

ISAF – Mezinárodní bezpečnostní podpůrné síly (International Security Assistance Force)

KAIA – Mezinárodní letiště Kábul (Kabul International Airport)

NATO – Severoatlantická aliance (North Atlantic Treaty Organization)

NSE – Národní podpůrný prvek (National Support Element)

OBSE – Organizace pro bezpečnost a spolupráci v Evropě

OMLT – Tým pro spojovací a poradní činnost (Operation Liaison and Mentoring Team)

OSN – Organizace spojených národů

PRT – Provinční a rekonstrukční tým

RAP – Akční plán připravenosti (Readiness Action Plan)

RS – Rozhodná podpora (Resolute Support)

SBOP – Společná bezpečnostní a obranná politika

SZBP – Společná zahraniční a bezpečnostní politika

ÚU – Úkolové uskupení

VJTF – Síly velmi rychlé reakce (Very High Readiness Joint Task Force)

Seznam tabulek

1. Tabulka č. 1: Přehled respondentů a jejich zkušeností ze zahraničních operací
2. Tabulka č. 2: Shrnutí klíčových rozdílů v hlavních sledovaných oblastech

Seznam příloh

1. Příloha – Otázky k polostrukturovaným rozhovorům
2. Příloha – Informovaný souhlas s poskytnutím rozhovoru
3. Příloha – Rozhovor s respondentem R1
4. Příloha – Rozhovor s respondentem R2
5. Příloha – Rozhovor s respondentem R3
6. Příloha – Rozhovor s respondentem R4
7. Příloha – Rozhovor s respondentem R5
8. Příloha – Rozhovor s respondentem R6

Přílohy

1. Příloha – Otázky k polostrukturovaným rozhovorům

A. Profesní zkušenosti z mise – cílem otázek je identifikace profesních zkušeností a schopností získaných v misi.

1. *Jak probíhala příprava do mise?*
2. *Jaká byla vaše hlavní úloha během mise?*
3. *V čem se vaše práce lišila od běžné služby v ČR?*
4. *S jakými největšími výzvami jste se setkal/a při plnění úkolů?*
5. *Jak hodnotíte spolupráci s vojáky z jiných zemí?*
6. *Co pro vás bylo největším profesním přínosem mise?*

B. Osobní zkušenosti z mise – cílem otázek je identifikace osobních zkušeností – dopady na osobní a rodinný život.

7. *Jak se účast na misi promítla do vašeho osobního života (rodina, přátelé)?*
8. *Co bylo psychicky nebo emocionálně nejnáročnější?*
9. *Jak jste vnímali každodenní život v misi (podmínky, strava, volný čas)?*
10. *Měla mise vliv na váš pohled na svět nebo na hodnoty?*

C. Návrat z mise a reflexe – cílem otázek je zhodnotit, jak jsou zkušenosti využity a jak mise ovlivňuje další službu u AČR.

11. *Jaký byl pro vás návrat zpět do ČR?*
12. *Využívá Armáda ČR dostatečně zkušenosti vojáků z misí?*
13. *Co by podle vás mohlo být po návratu z mise lepší?*
14. *Doporučil/a byste účast na misi svým kolegům? Proč ano/ne?*

D. Závěr – cílem otázky je dát prostor pro vlastní sdělení respondenta.

15. *Je něco, co byste chtěl/a k tématu dodat, na co jsem se nezeptal?*

2. Příloha – Informovaný souhlas s poskytnutím rozhovoru

Informovaný souhlas s poskytnutím rozhovoru pro účely bakalářské práce

Výzkumný projekt: Bakalářská práce – VOJENSKÁ SLUŽBA V ZAHRANIČÍ – MISE ARMÁDY ČESKÉ REPUBLIKY V OBLASTI BLÍZKÉHO VÝCHODU A POBALTÍ

Autor: Patrik Bydžovský

Instituce: Vysoká škola evropských a regionálních studií

Podpisem vyjadřuji souhlas s následujícími body:

- Byl/a jsem informován/a o obsahu a účelu tohoto rozhovoru.
- Souhlasím s vedením rozhovoru, jehož cílem je získání informací o zkušenostech účastníků zahraničních misí Armády České republiky.
- Byl/a jsem seznámen/a se svým právem odmítnout odpovědět na jakoukoli otázku nebo rozhovor kdykoli ukončit.
- Souhlasím s případným pořízením audiozáznamu rozhovoru a jeho následným písemným zpracováním výhradně pro účely této bakalářské práce.
- Byl/a jsem seznámen/a se zaručením anonymity a tím, že v práci nebudou uvedeny žádné osobní údaje, které by mohly vést k mé identifikaci.

Jméno a příjmení:

Datum:

Podpis:

3. Příloha – Rozhovor s respondentem R1

Služba: 2013 – dosud

Zahraniční nasazení:

2022 – eFP Litva (poddůstojnický sbor, jednotka protivzdušné obrany)

2024 – eFP Lotyšsko (poddůstojnický sbor, jednotka ochrany a obrany)

A. Profesionální zkušenosti z mise

1. Jak probíhala příprava do misí?

Příprava se ve všech směrech výrazně lišila. Příprava do Litvy probíhala na domovském útvaru. Byla dobře organizovaná, navazovala na běžné činnosti a školicí systém byl jasný. Prováděli jsme vševojskový výcvik, připravovali techniku, zbraně a aktualizovali standardní operační postupy. Příprava do Lotyšska byla chaotičtější. Instruktoři byli z Vojenské akademie Vyškov, informace byly neucelené a mnoho naučených postupů jsme v misi reálně nevyužili. Chyběly jasné návaznosti a po příjezdu na místo jsme teprve zjišťovali, jaké úkoly budeme skutečně plnit. Přípravu pro Litvu bych neměnil, pro Lotyšsko ano — zejména instruktory. Ocenil bych instruktory z bojových útvarů s aktuálnějšími zkušenostmi.

2. Jaká byla vaše hlavní úloha během misí?

V Litvě jsem působil v rámci protivzdušné obrany jako velitel družstva. Vykonával jsem činnost obdobnou té na domovském útvaru — velení družstvu, odborná i vševojsková příprava, příprava techniky, materiálu a pravidelná cvičení. V Lotyšsku jsem zastával funkci velitele družstva force protection. Dva týdny výcvik, týden volna, a poté další výcvik. Volného prostoru bylo minimum a i během volna probíhala příprava na další úkoly. Úkoly během výcviku zahrnovaly zabezpečení prostoru, doprovody konvojů a ochranu logistických jednotek. Spolupráce uvnitř družstva fungovala, ale v rámci celé jednotky byla komunikace náročnější.

3. V čem se vaše práce lišila od běžné služby v ČR?

V Litvě byla práce podobná, v Lotyšsku také, jen s jinými úkoly (patroly, doprovody, pozorování prostoru). V misi obecně probíhá méně kontrol a je větší volnost např. v používání komfortnější výstroje. Velké rozdíly byly v tom, že každý stát má jiné postupy. Byli jsme pod velením Němců (Litva) a Kanadčanů (Lotyšsko). Bylo nutné

naučit se nové povely a postupy, které se lišily od českých. Specifické bylo i chování některých národů – např. Američané důsledně uplatňují rovnost mužů a žen.

4. S jakými největšími výzvami jste se setkal při plnění úkolů?

V Litvě zásadně ovlivnil situaci vpád Ruských vojsk na Ukrajinu. Na základně panovala nejistota, co bude následovat. Náročné bylo i klima – vlhkost, zima a velké množství hmyzu bez možnosti kvalitní ochrany. V Lotyšsku byly nejtěžší noční úkoly během výcviku a práce v omezeném prostoru vojenských vozidel. Výzvou pro mě bylo také fungování s různými povahami podřízených a nutnost přizpůsobovat individuální vedení lidí. Mise mě naučila pracovat s týmem i se sebou samým pod zátěží.

5. Jak hodnotíte spolupráci s vojáky z jiných zemí?

Spolupráce byla obecně velmi dobrá. Alianční jednotky byly ochotné a vstřícné — často víc než naše vlastní velení. Například Kanadčané pomohli nastartovat naši techniku, zatímco české velení odmítlo kvůli „nedostatku času“. Některé armády měly slabší disciplínu (reakce na poplach, pohyb mimo perimetr), ale naopak excelovaly v materiálním zabezpečení. Měly kvalitní výstroj a rychlou logistiku. Češi podle mě dokáží dobře improvizovat a snaží se o maximální profesionalitu i při nedostatku materiálního vybavení.

6. Co pro vás bylo největším profesním přínosem misí?

Největší přínos vidím v rozšíření přehledu o fungování aliančních armád — jejich taktice, technice, organizaci i zázemí. Cenné byly rozhovory s odborníky z jiných zemí a výměna zkušeností (např. oblast UAV). Zejména v Lotyšsku jsme získali rozsáhlé zkušenosti v taktickém fungování družstva, střelbě a spolupráci v mezinárodním prostředí. Zároveň jsem získal nové dovednosti ve vedení lidí.

B. Osobní zkušenosti z mise

7. Jak se účast na misi promítla do osobního života?

Rodina byla s misí smířená, ale po návratu jsem měl pocit určitého odcizení — manželka žila několik měsíců v jiném režimu a potřebovala čas, aby si zvykla na moji přítomnost. Zním mnoho případů, kde vztah misi neustál, zejména kvůli komunikaci na

dálku. V Litvě byla dobrá psychologická podpora (kaplan byl na místě), v Lotyšsku kaplan přijížděl jen jednou za tři měsíce.

8. Co bylo psychicky nebo emocionálně nejnáročnější?

Nejnáročnější byla komunikace s velením v Lotyšsku a celkově nekomfortní podmínky při výcviku. V Litvě byly problémy minimální a tým fungoval dobře. Časté zákazy používání telefonů během výcviku ztěžovaly kontakt s rodinou.

9. Jak jste vnímal každodenní život v misích?

Na základně v Litvě bylo skromnější zázemí a méně prostoru, ubytování bylo v kontejnerech. V Lotyšsku byla moderní základna se sportovním centrem, posilovnou, saunami, hřišti i lezeckou stěnou. Ubytování bylo komfortnější, ale strava slabší (často bojové dávky potravin místo teplého jídla). Ve volném čase jsem sportoval, běhal, chodil do sauny, lezl na stěnu nebo jezdil na kole.

10. Měly mise vliv na váš pohled na svět nebo hodnoty?

Ano. Přestal jsem řešit malichernosti a vnímám, že mnoho věcí nemá cenu zbytečně řešit. Mise mě naučila dívat se na problémy s větším odstupem.

C. Návrat z mise a reflexe

11. Jaký byl návrat zpět do ČR?

Po návratu z Lotyšska jsem prakticky okamžitě nastoupil na nové místo a následně na sérii kurzů a školení. Nebyl téměř žádný prostor být s rodinou, což doma způsobovalo napětí.

12. Využívá Armáda ČR dostatečně zkušenosti vojáků z misí?

Spíše ne. V Litvě jsem pracoval se stejným kolektivem jako doma, takže podřízeným nebylo co předávat. V Lotyšsku jsem získal mnoho taktických dovedností, ale v rámci protivzdušné obrany nejsou příliš využitelné. Na domovském útvary předávání zkušeností standardně neprobíhá, i když by mohlo, například formou prezentací nebo praktických ukázek.

13. Co by podle vás mohlo být po návratu lepší?

Větší prostor pro rodinu po návratu. Návrat byl okamžitě zatížen novými požadavky, kurzy a úkoly, bez času na adaptaci.

14. Doporučil byste účast na misi kolegům?

Ano. Mise rozšiřuje rozhled, člověk pochopí fungování ostatních armád a získá odstup i nové dovednosti. Velkým přínosem je jazyková praxe, i když česká armáda je podle mě celkově jazykově slabší a spoléhá na jednotlivce s dobrou angličtinou.

D. Závěr

15. Je něco, co byste chtěl dodat?

Každý voják by měl mít možnost jet na delší zahraniční misi nebo cvičení, protože teprve tam pozná rozdíly mezi národy, získá zkušenosti, naučí se fungovat v mnohonárodním prostředí a získá širší profesní i lidský pohled.

4. Příloha – Rozhovor s respondentem R2

Služba: 2003 – dosud

Zahraniční nasazení:

2009 – ISAF - PRT Lógar (poddůstojnický sbor, jednotka logistické podpory)

2022 – eFP Litva (praporčický sbor, jednotka protivzdušné obrany)

A. Profesní zkušenosti z mise

1. Jak probíhala příprava do misí?

Příprava do Afghánistánu byla velmi intenzivní. Absolvovali jsme asi deset dvoutýdenních cvičení za rok, převážně ve výcvikovém prostoru Doupov. Byla to tvrdá příprava, kde jsme se sehrávali jako tým, pracovali s technikou, měli instruktáže a kladl se velký důraz na spolupráci. Byl jsem v bojovém útvaru a nikdo z nás nepochyboval o tom, že chce na tuto misi odjet. Příprava do Litvy byla úplně jiná. Probíhala na domovském útvaru v běžném režimu, jen s vyšší frekvencí cvičení. Intenzita byla nesrovnatelně nižší. Nic zásadně nového jsem se nenaučil.

2. Jaká byla vaše hlavní úloha během misí?

V Afghánistánu jsem byl velitel družstva oprav. Jezdili jsme pro materiál mimo základnu a prováděli jsme opravy techniky a zbraní. Prováděli jsme také strážní činnost. Odpovědnost byla velká, ale připadal jsem si tam jako profesionál. V Litvě jsem byl zástupce velitele protiletadlové raketové čety. Na Afghánistán vzpomínám v dobrém – byl tam tým profesionálů, drželi jsme při sobě a měli jsme velmi kvalitní výstroj i výzbroj.

3. V čem se vaše práce lišila od běžné služby v ČR?

V Afghánistánu jsem dělal podobnou práci jako na domovském útvaru – opravy techniky a jejich plánování. Rozdíl při působení v Afghánistánu byl v tom, že nás bylo méně a velení působilo profesionálněji.

4. S jakými největšími výzvami jste se setkal při plnění úkolů?

V Afghánistánu byly na začátku náročné časté poplachy z důvodu útoků na základnu. Trávili jsme hodně času v krytech, ale člověk si postupně zvykne. Nejtěžší bylo udržet morálku, když kolega najel na minu. V Litvě byla největší výzva soužití

s některými lidmi a řešení dopravní nehody techniky našeho družstva. Naštěstí bez zranění. Postupem času jsem se naučil řešit věci s klidem a mít nadhled – to je podle mě na misi nejdůležitější.

5. Jak hodnotíte spolupráci s vojáky z jiných zemí?

V Afghánistánu jsme spolupracovali hlavně s Američany a Rumuny. Američané byli svérázní, někdy až příliš sebevědomí, ale komunikace fungovala dobře. Afghánskou armádu nepovažuji za profesionální. V rámci alianční spolupráce se vždy vyřídilo, co bylo třeba. Styl práce se lišil – zahraniční vojáci dělali přesně jen svou funkci, zatímco český voják často zastane více rolí. Logistika spojeneckých armád byla na vysoké úrovni.

6. Co pro vás bylo největším profesním přínosem misi?

Z Afghánistánu jsem si odnesl nejvíc – taktické dovednosti, vševojskovou přípravu, zdravotnický výcvik, zkušenosti s výstrojí a fungováním v bojovém prostředí. Výcvik byl fyzicky náročný a kvalitní. Mise беру jako vyvrcholení přípravy vojáka a určitou odměnu. Litva pro mě nebyla příliš přínosná. Dělal jsem tam v podstatě to samé, co doma na útvaru. Připadal jsem si někdy až zbytečný, možná kvůli tomu, že prvky protivzdušné obrany se začleňují do bojové sestavy komplikovaně. Za nejdůležitější pro mou kariéru považuji svou první misi – Kosovo. Kosovo mě kdysi naučilo, jak se lidé chovají, když jsou dlouhodobě odloučení. To mi hodně pomohlo v dalších misích. Celkově mi zahraniční mise rozšířily profesní rozhled a díky nim mě jen tak něco nepřekvapí.

B. Osobní zkušenosti z mise

7. Jak se účast na misi promítla do osobního života?

Během mise v Afghánistánu jsem byl svobodný, což pro mě byla velká výhoda. Neměl jsem starosti a rychle jsem si našel vlastní režim. V Litvě už jsem měl manželku a malého syna. Bylo to psychicky mnohem náročnější. Když byl doma problém, nemohl jsem pomoci. Pomáhala soudržnost týmu, ale každý se se svými problémy vyrovnává jinak.

8. Co bylo psychicky nebo emocionálně nejnáročnější?

Odloučení. Nejhorší byla Litva, protože jsem měl rodinu doma. Pomáhal jsem si sportem – běháním a fitness. V obou misích byl kaplan, psychologická podpora byla srovnatelná.

9. Jak jste vnímal každodenní život v misích?

V Afghánistánu bylo vynikající jídlo, starali se o nás Američané. Když člověk splnil úkoly, měl relativní klid. Nebyla tam zbytečná zaměstnanost. Hodně mi pomohly i zkušenosti z předchozí mise v Kosovu. Člověk se při první misi naučí fungovat dlouhodobě v kolektivu, spoléhat sám na sebe a nepřekvapí ho odloučení ani stres. Týmová soudržnost byla výborná. V Litvě byl režim podobný jako doma – rozvrh, zaměstnání, výcvik. Působilo to někdy až zbytečně a bez většího smyslu.

10. Měly mise vliv na váš pohled na svět nebo hodnoty?

Ano, mise měly vliv na můj pohled na svět. Uvědomil jsem si, že se v České republice máme opravdu dobře. V Afghánistánu jsem viděl špatné životní podmínky a to mi otevřelo oči. Více si vážím života, prostředí i bezpečí, které u nás máme.

C. Návrat z mise a reflexe

11. Jaký byl návrat zpět do ČR?

Návraty proběhly vždy v pořádku. Z Litvy jsem se těšil na rodinu. Po Afghánistánu, kde jsem byl osm měsíců, bylo těžší zvyknout si na běžný pracovní režim.

12. Využívá Armáda ČR dostatečně zkušenosti vojáků z misí?

Myslím, že ano, hlavně u bojových útvarů. V Afghánistánu jsem získal mnoho zkušeností a předával jsem je nováčkům, což bylo přínosné. Zkušenosti z Pobaltí byly užitečné hlavně v oblasti mezinárodní spolupráce a ladění standardních operačních postupů. Armáda se z misí učí, zejména z Afghánistánu – náročné prostředí, logistika, reálné situace. Cvičení doma to plně nenahradí.

13. Co by podle vás mohlo být po návratu lepší?

Za sebe říkám, že vše bylo v pořádku. Měl jsem dobrý pocit i podporu.

14. Doporučil byste účast na misi kolegům?

Určitě ano. Mise člověku dá zkušenost, nadhled, týmovou práci i samostatnost. Je to vyvrcholení přípravy vojáka. Nemyslím si, že mírová mise je výhodou před misí bojovou. Když je někdo voják, měl by jednou odjet na reálnou misi.

D. Závěr

15. Je něco, co byste chtěl dodat?

Myslím si, že ideální by byly kratší mise — 3 až 4 měsíce. Střídání by bylo častější a motivace vojáků k výjezdu vyšší. Kratší doba také brání stereotypu a vojáka lze využít efektivněji. A také si myslím, že v armádě máme nízkou úroveň angličtiny — ta je v zahraničních operacích naprosto zásadní.

5. Příloha – Rozhovor s respondentem R3

Služba: 2010 – dosud

Zahraniční nasazení:

2019 – RS - Guardian Angels HKIA (poddůstojnický sbor, jednotka ochrany osob)

2021 – eFP Litva (poddůstojnický sbor, jednotka protivzdušné obrany)

2022 – eFP Litva (poddůstojnický sbor, jednotka protivzdušné obrany)

A. Profesionální zkušenosti z mise

1. Jak probíhala příprava do misí?

Příprava do Afghánistánu byla půlroční, velmi intenzivní a probíhala mimo domovský útvar - ve Vyškově a v Náměšti. Zaměřovala se na bojovou činnost jednotlivce i týmu — taktiku, střelbu, boj v zastavěném prostoru, reakce na přepady a doprovody osob. Nejprínosnější pro mě byla střelecká a taktická příprava, kde jsem se výrazně zlepšil. Příprava do Litvy byla naopak součástí běžného zaměstnání na útvaru a zaměřovala se hlavně na protiletadlovou odbornost.

2. Jaká byla vaše hlavní úloha během misí?

V Afghánistánu jsem měl na starosti ochranu chráněných a VIP osob a fungoval jsem v rámci týmu, kde se kladl důraz na součinnost a profesionální přístup. V Litvě jsem působil jako velitel družstva radiolokačního průzkumu v rámci protiletadlové odbornosti. Po profesní stránce byla náročnější mise v Afghánistánu.

3. V čem se vaše práce lišila od běžné služby v ČR?

Afghánistán se od běžné služby lišil téměř ve všem — prostředí bylo bojové, přístup velitelů osobnější a profesionálnější, a byla k dispozici detailní zpravodajská informace. V Litvě jsem při obou působeních dělal prakticky stejnou činnost jako doma. Po návratu jsem očekával větší zájem o moje zkušenosti, ale systematické předávání se příliš nedělo, přesto mi mise přinesly profesní přínos zejména v taktických dovednostech.

4. S jakými největšími výzvami jste se setkal při plnění úkolů?

Nejnáročnější situací v Afghánistánu bylo hlášení nevybuchlé munice, kdy si člověk plně uvědomí realitu a pocítí psychický tlak. Další náročná chvíle nastala během

poplachu, kdy jsme byli mimo základnu s chráněnými osobami a nebylo možné zjistit, co se děje. V takových situacích jsem se naučil zachovávat chladnou hlavu a spoléhat na sebe i tým. V Litvě pro mě byly nejtěžší situace spojené s dlouhodobým soužitím s ostatními.

5. Jak hodnotíte spolupráci s vojáky z jiných zemí?

V Afghánistánu jsem spolupracoval s Američany, Australany a Rumuny. Nejblíže mentálně nám byli Rumuni a spolupráce s Američany byla profesionální, i když bylo vidět, že svou práci berou jako povinnost a hrdost. Australané pro mě byli zklamáním kvůli aroganci a neochotě. V Litvě jsem s aliančními jednotkami přímo nespolupracoval. Spolupráci v rámci NATO celkově hodnotím pozitivně a nejvíce jsem se naučil od českých kolegů z jiných útvarů.

6. Co pro vás bylo největším profesním přínosem misí?

Nejvíce jsem se zdokonalil v angličtině, taktice a důslednosti, kterou člověk získá pouze v bojových podmínkách, jako byly ty v Afghánistánu. Litvu jsem bral spíše jako půlroční výcvik než misi. Zkušenosti z obou misí se příliš nedoplňují, protože šlo o úplně odlišné prostředí. Mise mě naučily přístupu k lidem — každý má jiný styl práce a motivaci. Pro moji kariéru paradoxně neměl Afghánistán velký vliv, protože na útvaru se více oceňuje účast v Pobaltí. Co se týče vybavení, myslím si, že česká armáda používá to nejlepší, co má, ale nejlepší je stejně vybavení, které si člověk pořídí sám. Zkušenost z Afghánistánu mi později pomohla — věděl jsem, jak se připravit na další odloučení a co vše je potřeba zařídit pro rodinu i sebe.

B. Osobní zkušenosti z mise

7. Jak se účast na misi promítla do osobního života?

Mise mě posunuly osobnostně a myslím, že jsem více dospěl. S bývalou přítelkyní jsme zvládli Afghánistán, ale třetí nasazení jsme už neunesli a došlo i k úmrtí v rodině, což bylo velmi náročné období. Kontakt s rodinou jsem si udržoval na obou misích a psychickou pohodu mi pomáhal udržet kolektiv, zejména tým z Afghánistánu, se kterým držíme při sobě dodnes.

8. Co bylo psychicky nebo emocionálně nejnáročnější?

Psychicky náročnější pro mě byla Litva, hlavně kvůli dlouhodobému soužití s ostatními lidmi. V Afghánistánu člověk ví, do čeho jde, a paradoxně nad věcmi tolik nepřemýšlí. Vyrovnával jsem se hlavně sportem a aktivitami. V Afghánistánu byly možnosti podobné malému městu, což pomáhalo zabavit se. Kaplan byl k dispozici na obou misích, ale osobně jsem jeho pomoc využíval minimálně.

9. Jak jste vnímal každodenní život v misích?

V Afghánistánu bylo vše jednodušší — lepší strava, přístup, organizace práce i volný čas. Nebyl striktní harmonogram, směny se střídaly a byl prostor na výcvik i odpočinek. V Litvě bylo nejnáročnější dlouhodobé fungování s ostatními lidmi, a proto považuji za důležité mít koníčky a umět se odreagovat, protože lidé bez zájmů snášeli odloučení hůře.

10. Měly mise vliv na váš pohled na svět nebo hodnoty?

Účast na misích změnila můj pohled na svět, zejména díky tomu, že jsem viděl místní kulturu v Afghánistánu, kde je silný důraz na rodinu, ale člověk se tam necítí stoprocentně bezpečně. Přesto je tam krásná příroda. Mise mi potvrdily, že v Česku se máme velmi dobře. Věřím, že mise v Afghánistánu měla smysl — bojovalo se tam za demokracii a podařilo se alespoň částečně prosadit určité změny, například v právech žen. Pobaltí podle mě tak hluboký význam nemá.

C. Návrat z mise a reflexe

11. Jaký byl návrat zpět do ČR?

Návraty probíhaly podobně, ale po Afghánistánu byla důkladnější zdravotní i psychologická prohlídka. Myslel jsem si, že se doma přepnu do běžného režimu rychle, ale podle tehdejší přítelkyně jsem byl delší dobu napjatý. V práci jsem se zařadil okamžitě, protože úkoly bylo potřeba plnit hned.

12. Využívá Armáda ČR dostatečně zkušenosti vojáků z misí?

Myslím, že předávání zkušeností se ve skutečnosti příliš neděje. Z taktických dovedností z Afghánistánu čerpám dodnes, ale systémové sdílení chybí. Zkušenosti z Pobaltí byly přínosné hlavně v rámci velkých mezinárodních cvičení. Byl jsem i na

kurzu „Získávání poznatků“, ale v praxi se většina poznatků neimplementuje a změny jsou minimální.

13. Co by podle vás mohlo být po návratu lepší?

Po návratu se mě nikdo příliš neptal, co by bylo možné zlepšit. Mám pocit, že armáda nemá velký zájem o poznatky z misí ani o jejich reálné využití při výcviku.

14. Doporučil byste účast na misi kolegům?

Ano, doporučil bych to každému. I mise v Pobaltí přináší osobní i profesní zkušenosti, možnost sebepoznání a procvičení angličtiny. Myslím si, že jazykově jsme v AČR na průměrné úrovni a že by pomohla pravidelná výuka angličtiny přímo na útvaru.

D. Závěr

15. Je něco, co byste chtěl dodat?

Nemám nic, co bych k tématu dodal.

6. Příloha – Rozhovor s respondentem R4

Služba: 2012 – dosud

Zahraniční nasazení:

2016 – RS – velitelství operace (důstojnický sbor, styčný důstojník pro záchranu osob)

2019 – RS – velitelství operace (důstojnický sbor, styčný důstojník pro záchranu osob)

A. Profesionální zkušenosti z mise

1. Jak probíhala příprava do misí?

Příprava měla dvě části — individuální, kterou člověk absolvuje dlouhodobě v rámci své odbornosti, a společnou, kdy se po sestavení kontingentu ladí tým, koordinují role a připravují konkrétní úkoly. Příprava byla stejná v roce 2017 i 2020, protože jsem jel na stejnou pozici. Rozdíl byl v tom, že podruhé jsem se mohl soustředit na detaily, protože jsem už věděl, co mě čeká. Součástí přípravy byla i kulturní a jazyková průprava vedená Afgháncem žijícím v ČR, což nám pomohlo pochopit jejich gesta, způsob myšlení a kulturní odlišnosti. Výcvik odpovídal reálným podmínkám a činností, i když člověka nikdy stoprocentně nepřipraví — při opakovaném nasazení se ale může zaměřit na jemnější detaily a fungovat mnohem jistěji.

2. Jaká byla vaše hlavní úloha během misí?

Měl jsem dvě hlavní funkce: působil jsem jako styčný důstojník pro záchranu osob pro všechny, kteří se v daný moment nacházeli v Afghánistánu, a měl jsem navázat spolupráci se systémem záchrany, pomáhat s dokumentací a vysvětlovat lidem, co mají dělat, pokud by se dostali do problémů. Druhou funkcí byla účast na výcviku — pokud to bylo potřeba, odjížděli jsme na několik dní cvičit konkrétní osoby, nebo jsme cvičili na naší základně. Afghánští vojáci byli nadšení a chtěli se učit, ale jejich vybavení bylo žalostné, což mě překvapilo; například jejich „taktické“ rukavice byly ručně pletené. Při druhé misi jsem měl stejnou pozici jako v první.

3. V čem se vaše práce lišila od běžné služby v ČR?

V misi člověk dělá jen jednu konkrétní činnost a má na ni čas a prostor, což je rozdíl oproti útvaru v ČR, kde máme na starosti mnoho oblastí výcviku — střelbu, taktiku, vševojskovou přípravu, ženijní činnost, záchranu osob atd. V misi jsem byl plně navázaný na systém a měl jsem jasně danou odpovědnost bez zahlcení desítkami jiných úkolů.

Nejnáročnější byly jazykové a komunikační dovednosti — bylo potřeba přizpůsobit styl výuky lidem, kteří nebyli zvyklí na náš výukový systém, ale měli velkou motivaci se učit. Překvapila mě obrovská bezpečnostní hrozba, kterou člověk musel neustále vnímat, a také to, že vybavení je napříč armádami podobné — nejdůležitější je naučit se pracovat s tím, co člověk dostane. Dílčím překvapením bylo i to, že materiál objednaný jednou rotací dorazil až po několika dalších.

4. S jakými největšími výzvami jste se setkal při plnění úkolů?

Nejtěžší bylo najít způsob, jak lidi učit tak, aby si informace zapamatovali, protože neměli návyky a chyběla jim základní výbava. Velkým problémem byl materiál — často se ztrácel, afghánské jednotky ho nevraceli a museli jsme jim složitě vysvětlovat, že nemáme neomezené zásoby. Pokud jsme jim dali deset kusů vybavení, věděli jsme, že druhý den jich osm zmizí. Pro ně má každá věc obrovskou hodnotu a je pro ně směřitelná.

5. Jak hodnotíte spolupráci s vojáky z jiných zemí?

Všichni působili profesionálně a zodpovědně, protože v misi každý dělá maximum pro to, aby věci fungovaly. Pokud jsem za někým přišel, vždy byl ochotný pomoci. Bylo vidět, že spolupráce má smysl. Zajímavé bylo, že anglicky mluvící národy dávají najevo, jestli se s vámi chtějí bavit — pokud s vámi mluví nesrozumitelně, znamená to, že si vás „prověřují“, ale když poznají, že nejste hlupák, komunikují jasně. Spolupracovali jsme s Australany, Španěly, Brity a nikdy nebyl problém. Od zahraničních kolegů jsem si převzal hlavně profesionální přístup a vědomí, že věci jdou dělat dobře, ale po návratu do ČR bylo složité prosadit stejné tempo a nároky — lidé to na domovském útvaru příliš nepřijali.

6. Co pro vás bylo největším profesním přínosem misí?

Největším přínosem byla zodpovědnost, důslednost a střet s realitou — člověk si uvědomí, že válka je skutečná a že činnost, kterou dělá, musí být připravena důkladně. Velkou roli hrály zkušenosti z první mise — revidovali jsme postupy, které nefungovaly, a v roce 2020 bylo vidět, že se tyto změny promítly do praxe. Druhou misi ovlivnil covid — pandemie omezila bojovou činnost i teroristickou aktivitu a mnoho úkolů se začalo předávat afghánským jednotkám. Profesně mě mise posunula v tom, že mám na co navázat, mám reálnou zkušenost a mohu ji uplatnit při vedení lidí i při výcviku.

B. Osobní zkušenosti z mise

7. Jak se účast na misi promítla do osobního života?

Mise člověka vždycky odloučí od rodiny a je jedno, jestli má partnerku nebo děti — člověk se ocitne úplně mimo svůj život. Návrat je také náročný, protože se člověk mění, zatímco doma vše zůstává stejné. V mém případě se mi podařilo oba návraty zvládnout dobře a věděl jsem, ke komu se vracím. Druhá mise byla osobně snazší, protože jsem věděl, co mě čeká. Kontakt s rodinou probíhal pravidelně — člověk si zajistí internet a jen hlídá, co smí říct a co ne.

8. Co bylo psychicky nebo emocionálně nejnáročnější?

Nejtěžší byla adaptace — poprvé člověk neví, do čeho jde, a zároveň cítí tlak z domova. Po dvou až třech měsících je člověk pořád se stejnými lidmi a musí si najít způsob, jak fungovat i v sociálních vztazích. Profesně jsem byl připraven dobře, ale sociální aspekty byly náročné. Život v nebezpečném prostředí přináší incidenty — reálné poplachy, dopady granátů na základnu, nutnost trávit dlouhé hodiny v krytech. Poprvé člověk reaguje instinktivně a není psychicky v pohodě, ale postupně si zvykne a připravuje se neustále, včetně cvičných scénářů každých 14 dní.

9. Jak jste vnímal každodenní život v misích?

Každodenní život byl výhodný v tom, že člověk je pořád na místě a nemusí cestovat. Měl jsem jasný harmonogram — výcvik, kancelářská práce, mandatorní povinnosti, a mezi tím jsem měl čas na sport nebo regeneraci. Zázemí bylo skvělé — posilovny, sportoviště, místa k relaxaci, markety, dokonce doručování zásilek. Volný čas ale nebyl úplně „volný“, protože člověk byl neustále v určitém stupni připravenosti.

10. Měly mise vliv na váš pohled na svět nebo hodnoty?

Ano, mise zásadně změnila můj pohled na svět. Člověk vidí, v jakých podmínkách lidé žijí, a uvědomí si, že spousta věcí, které řešíme doma, vůbec není důležitá. Získal jsem schopnost zpomalit a brát věci méně vážně. Kontakt s afghánskou kulturou byl zajímavý — místní byli vděční a dalo se na ně spolehnout, ale člověk jim nevěří úplně, protože jejich kultura a společenské prostředí fungují jinak a demokracie tam nefunguje tak, jak bychom si přáli.

C. Návrat z mise a reflexe

11. Jaký byl návrat zpět do ČR?

Druhý návrat byl snadný, protože jsem věděl, co očekávat. První návrat byl psychicky složitější — přijel jsem plný emocí a měl jsem potřebu o všem mluvit, ale doma to nikdo neprožívá, takže se člověk musí adaptovat sám. Profesně byl návrat v pořádku, i když bylo jasné, že mnoho věcí z mise nelze převést do běžné služby. Pomohlo, že jsem se po první misi vrátil na jinou pozici, protože jsem mohl zkušenosti předávat nové jednotce. Po druhé misi jsem se vracel na stejné místo a i tak to šlo využít.

12. Využívá Armáda ČR dostatečně zkušenosti vojáků z misí?

Jednotlivci se ptají na aspekty mise a rád jim odpovím bez přikrášlování, ale systematické předávání zkušeností je slabé. Podařilo se nám začlenit některé zkušenosti do výcviku záchrany osob, protože víme, jaké hrozby existují a na co se zaměřit. Zkušenosti z výcviku afghánských jednotek se ale příliš nepřenášejí do výcviku v ČR a systém předávání poznatků funguje jen částečně.

13. Co by podle vás mohlo být po návratu lepší?

Myslím, že podpora byla dobrá — rehabilitace, volno, nikdo mě netlačil. Co mi chybí, je využití lidí po návratu. V armádě je spousta veteránů, ale jejich zkušenosti se systematicky nevyužívají. Ne všechny informace se vracejí zpět do systému a jednoduché procesy se často nedaří nastavit tak, aby dávaly smysl a fungovaly efektivně.

14. Doporučil byste účast na misi kolegům?

Určitě ano. Já jsem nejel s organickým družstvem, což byla výhoda — byli tam zkušenější lidé z bojových útvarů. Doporučil bych to každému, ale mrzí mě, že v Pobaltí lidé nedostanou reálné zkušenosti, protože tam není skutečná hrozba. Je škoda, když pošleme celý útvar na misi, která je spíše hotovostní a neumožní vojákům získat hlubší zkušenosti. Obávám se, že časem lidé ztratí motivaci jezdit do misí, které je odborně neposouvají.

D. Závěr

15. Je něco, co byste chtěl dodat?

Chtěl bych zdůraznit význam anglického jazyka. Není problém v základech angličtiny, ale v tom, že armáda dlouhodobě neobnovuje jazykové kurzy a neprocvičuje jazyk systematicky. Pokud člověk jazyk neumí, vypadá hloupě, a v misi na to narazí velmi rychle.

7. Příloha – Rozhovor s respondentem R5

Služba: 2004 – dosud

Zahraniční nasazení:

2021 – eFP Litva (důstojnický sbor, jednotka protivzdušné obrany)

2022 – eFP Litva (důstojnický sbor, jednotka protivzdušné obrany)

A. Profesní zkušenosti z mise

1. Jak probíhala příprava do misí?

Obě přípravy byly v zásadě stejné, ale obě atypické. První probíhala v době pandemie, takže část přípravy byla distanční a polovinu času jsme se neviděli. Druhá příprava byla odlišná tím, že jsem přijel z první rotace, měl měsíc volna a zapojil jsem se do přípravy do další rotace v době, kdy už byla její polovina hotová — takže jsem vynechal vševojskovou přípravu a absolvoval pouze secvičování a certifikační cvičení. Příprava velitelů se v zásadě nelišila od mužstva, jen velitel nese odpovědnost za to, aby bylo vše splněno. Fáze přípravy byly stejné a končily certifikací TACEVAL. Přístup vojáků byl dobrý — většina jela dobrovolně, takže přípravu nikdo nesabotoval; vševojsková příprava je ale neoblíbená u některých profesí, například u řidičů nebo logistických prvků.

2. Jaká byla vaše hlavní úloha během misí?

Působil jsem jako zástupce velitele baterie/roty v rámci mezinárodního bojového uskupení, kde jsme zabezpečovali protiletadlovou obranu. V prvním nasazení byli vedoucím národem Němci, dále Holanďané, Norové a my Češi, a při druhém nasazení se přidali Belgičané. Organizoval jsem výcvik vojáků podle mandatorních výcviků celého praporu (3× v první misi, 4× v druhé), zajišťoval plánování výcvikových prostor a koordinaci s rotacemi. Spolupracoval jsem nejčastěji se zástupci velitelů rot, velitelským kolektivem praporu a pravidelně s praporčíky. Komunikace probíhala dobře, potíže vznikaly spíše v legislativních omezeních mezi jednotlivými státy.

3. V čem se vaše práce lišila od běžné služby v ČR?

Legislativně se nelišilo téměř v ničem, ale prakticky se lišilo — byla tam menší byrokracie, méně papírů a větší flexibilita v pracovní době. Pokud bylo potřeba něco udělat, udělalo se to. Kompetence a postupy byly podobné jako doma. Největší výzvou

byla motivace lidí během dlouhého pobytu mimo domov, kdy se objevuje ponorková nemoc a s ní i ztráta chuti do práce. Bylo potřeba vysvětlovat lidem smysl jejich úkolů. Co se týče angličtiny, úroveň STANAG 1 často nestačí pro reálnou spolupráci v terénu a úroveň STANAG 2 je zbytečně vysoko. Největším problémem je neudržování znalostí a starší generace, která nemá jazykový základ.

4. S jakými největšími výzvami jste se setkal při plnění úkolů?

Nejtěžší bylo aklimatizovat se na odlišný systém fungování jednotek v rámci NATO, protože některé procesy probíhaly jinak než doma. Vyložený problém to ale nebyl. Nejnáročnější byl pro mě osobně okamžik, kdy jsem musel prezentovat a vést hodinové zaměstnání v angličtině pro vrcholné funkcionáře. Rozdíly mezi národy byly výrazné — Němci byli striktní, vše muselo být podle předpisu; Holanďané a Belgičané chaotičtější, ale úkoly splnili; Norové úplně volní, ale extrémně spolehliví. Mezinárodní prostředí mě naučilo, že některé zahraniční armády fungují lépe v nasazení lidí a v přístupu ke splnění úkolů než my doma.

5. Jak hodnotíte spolupráci s vojáky z jiných zemí?

Spolupráce s ostatními armádami byla velmi dobrá — jejich přístupy byly sice odlišné, ale vždy vedly k dosažení cíle. V NATO strukturované prostředí fungovalo a bylo inspirativní pro další práci.

6. Co pro vás bylo největším profesním přínosem misí?

Za největší přínos považuji možnost účastnit se plánovacích procesů a práce v bojovém uskupení, což si zatím doma nevyzkoušíme. Mise mou kariéru přímo neovlivnila, kariérní postup probíhal podle jiného plánu. Profesně mi však mise přinesla zkušenosti s plánováním v mezinárodním prostředí, vedením výcviku, koordinací a působením v bojovém uskupení. Byla to příležitost vidět fungování jednotek jiných armád a získat srovnání.

B. Osobní zkušenosti z mise

7. Jak se účast na misi promítla do osobního života?

Doma to zvládali těžko. Manželka se musela starat o dvě děti sama a děti kontakt se mnou špatně snášely, takže jsem nakonec komunikoval jen s manželkou. Přišel jsem

o narozeniny, svátky, Vánoce i nástup do školy. Druhá mise byla pro manželku snazší, ale pro děti mnohem horší, protože už věděly, jak dlouhý ten půlrok je.

8. Co bylo psychicky nebo emocionálně nejnáročnější?

Odpovědnost za tým jsem vnímal stejně jako doma, v tom se nic nezměnilo. Nejtěžší byly sociální a rodinné aspekty — odloučení, nemožnost být s dětmi v kontaktu a ponorková nemoc během první mise kvůli pandemickým omezením. Psychologická podpora byla dostupná, v první misi lepší díky kaplanovi, který aktivně organizoval činnosti a pomáhal řešit problémy.

9. Jak jste vnímal každodenní život v misích?

První rotaci zkomplikovala pandemie — zákaz opouštění základny, zákaz společenských akcí, uzavřené posilovny, izolace během Vánoc. Druhá rotace byla výrazně lepší, protože lidé z útvaru prostředí znali. Disciplínu jsme udržovali sportem, během a pravidelnými aktivitami. Velký význam měly volnočasové akce kaplana a mezinárodní soutěže, které pomáhaly narušit stereotyp a udržet soudržnost jednotky.

10. Měly mise vliv na váš pohled na svět nebo hodnoty?

Nemyslím si, že by mise výrazně změnila moje hodnoty, ale osobně jsem si více začal vážit rodiny a lidí, kteří jsou ochotni pomoci v krizových situacích. To, že jsem viděl, jak náročné je odloučení pro rodinu, mě utvrdilo v tom, jak důležitá je podpora a zázemí doma.

C. Návrat z mise a reflexe

11. Jaký byl návrat zpět do ČR?

Návraty byly stejné — jediné, co mě mrzelo, bylo, že všechny ostatní armády jely po příletu rovnou domů, zatímco my jsme šli na tři dny do izolace, což nikdo z nich nechápal. Přejít zpět do běžné služby byl po první misi prakticky nulový, protože jsem rovnou začal s přípravou na další rotaci. Po druhé misi jsem více cítil rozdíl mezi funkčním aliančním prostředím a domácí realitou, kde lidé často nemají motivaci a odmítají změny. Práce je jednodušší, když lidé chtějí.

12. Využívá Armáda ČR dostatečně zkušenosti vojáků z misí?

Bohužel ne. Poznatky se sice zpracovávaly, ale neimplementovaly se a chyběla vůle je využít. Materiální problémy jsou běžné, ale zásadnější poznatky v oblasti organizace velení a výcviku se nepromítly do praxe. V rámci jednotky některé poznatky používáme, ale co vyžaduje schválení vyšších stupňů, to obvykle neprojde. Alianční postupy existují, ale skutečná kvalita výstupů závisí na lidech — a ta nebývá stoprocentní.

13. Co by podle vás mohlo být po návratu lepší?

Pokud vysíláme jednotku do mise, měli bychom automaticky počítat s tím, že se vrátí se zkušenostmi, které chceme dále využít. Mise by neměla být pouze splněním povinnosti, ale zdrojem poznatků, které armáda aktivně přebírá a zapracovává.

14. Doporučil byste účast na misi kolegům?

Určitě ano. Z osobního hlediska prověří rodinu i vztahy a člověk zjistí, zda dokáže fungovat půl roku sám. Je to také životní příležitost mít půl roku bez běžných starostí a soustředit se sám na sebe. Pro lidi je to výzva a zároveň zkušenost, která dnes mladým často chybí — být plně soběstačný.

D. Závěr

15. Je něco, co byste chtěl dodat?

Nic dalšího nemám.

8. Příloha – Rozhovor s respondentem R6

Služba: 1995 – 2022

Zahraniční nasazení:

2008 – ISAF PRT Lógar (poddůstojnický sbor, zpravodajská skupina)

2012 – ISAF PRT Lógar (praporčický sbor, zpravodajská skupina)

A. Profesionální zkušenosti z mise

1. Jak probíhala příprava do misí?

Příprava probíhala ve vojenském výcvikovém prostoru Libavá s mechanizovanou brigádou. Byla velmi profesionální, ale jako druhý kontingent jsme měli minimum informací o Lógaru, takže se cvičilo obecně — patrolování, reakce na nástřely, léčky, vyvázání. Informace z první rotace byly omezené. Při druhé misi už byly zkušenosti mnohem větší a příprava byla cílená přesně na činnosti v Lógaru. Příprava trvala necelého půl roku, jádrem byli vojáci z 71. mechanizovaného praporu a podruhé výsadkový prapor z Chrudimi. Obě přípravy byly zaměřeny i na přímý kontakt s nepřítelem a měly vysokou úroveň. Kulturní přípravu vedl rodilý Afghánec a měl výborné materiály. Celkově jsem se cítil velmi dobře připravený, i když člověk nikdy neví přesně, co ho čeká.

2. Jaká byla vaše hlavní úloha během misí?

V první misi jsem byl velitel družstva HUMINT, takže jsem často vyjížděl mimo základnu, byl v kontaktu s místními lidmi a vytěžoval informace. V druhé misi jsem působil na zpravodajském oddělení štábu, kde jsem vyhodnocoval informace, zadával úkoly jednotkám vyjíždějícím ven a měl vyšší odpovědnost, protože jsem posílal své lidi mimo základnu. Běžný den zahrnoval sběr informací, vyhodnocování rizik a občasné zařazení do patrol, když bylo jednodušší úkol splnit osobně. Při první misi jsem byl neustále mezi místními, u druhé mise byla práce delší a psychicky náročnější.

3. V čem se vaše práce lišila od běžné služby v ČR?

Při druhé misi jsem dělal přesně to, co dělám doma, jen v bojových podmínkách. Styl velení byl v zahraničí profesionálnější — v NATO je plánování postavené na bojových zkušenostech Francie, Británie nebo USA, a neřeší se zbytečnosti. V ČR velí většina lidí bez reálné bojové zkušenosti a některé postupy podle toho vypadají. V misi byla větší odpovědnost, činnosti musely být podle standardních operačních postupů

a všechno muselo navazovat. Spolupráce se zahraničními jednotkami byla velmi profesionální, i když některé informace byly kvůli stupni utajení hůře dostupné.

4. S jakými největšími výzvami jste se setkal při plnění úkolů?

Největší výzvou byl bojový kontakt při kontrole míst podezřelých z odpalování raket. Naše vozidlo dostalo zásah RPG, byli jsme raněni střepinami a jeden kolega měl těžší zranění. Boj probíhal z obou stran, dokud jsme se nevyvázali. Všichni reagovali automaticky podle výcviku, já sám jsem si svého zranění všiml až po odjezdu z místa. Později, když mi všechno došlo, tak jsem vnímal, jak vážné to bylo. Po incidentu se změnila výstroj — například popruhy ke zbraním. Z první mise jsem si do druhé odnesl větší obezřetnost, schopnost všimnout si markantů a podezřelého chování. Vybavení se mezi misemi výrazně zlepšilo — modernější spojovací prostředky, lepší výzbroj, bezpečnější technika.

5. Jak hodnotíte spolupráci s vojáky z jiných zemí?

Spolupráce byla úžasná, nejvíce s Američany, Rumuny a Nory. Rumuni byli výborní profesně i lidsky a měli podobnou mentalitu jako my. Jazykové bariéry byly jen při složitějších situacích, ale základní povely byly naučené. Od Američanů jsem se naučil pracovat s vyhodnocováním terénu a moderními technologiemi. Zjistil jsem také, že není ostuda zeptat se, když něco nevím, a že podřízeným nemá smysl dělat problémy — ocenit to, co udělají dobře, a neřešit zbytečnosti.

6. Co pro vás bylo největším profesním přínosem misí?

Mise byla vyvrcholením veškerého výcviku. Všechny činnosti, které jsem se učil, jsem reálně použil. Uvědomil jsem si, že zpravodajství je klíčová součást operací a bez něj nic nefunguje. Mise mě profesně neposunula v kariéře, protože u protiletadlového vojska to není výhoda — u bojových útvarů by to bylo jiné.

B. Osobní zkušenosti z mise

7. Jak se účast na misi promítla do osobního života?

Při druhé misi bylo lepší spojení — videohovory. V době nasazení se mi narodila dcera, což bylo krásné. Rodina reagovala na incident podle zpráv z médií a ještě než jsem

stihl zavolat, velitel pluku volal rodině. Adaptace po návratu byla těžší pro rodinu — byli na sebe zvyklí beze mě a já jsem musel znovu začínat běžné povinnosti a začlenit se.

8. Co bylo psychicky nebo emocionálně nejnáročnější?

Psychické nároky byly hlavně v tom, že člověk si musí zvyknout. Incidents, poplarchy, dopady munice a několikahodinové pobyty v krytech jsou realita, ale po čase se s tím naučíte fungovat. Psychologická podpora byla k dispozici. Podpora spolubojovníků po incidentu byla důležitá a společně jsme to zvládali.

9. Jak jste vnímal každodenní život v misích?

Denní režim jsem vnímal jako rutinu. Při první misi nebyla strava příliš dobrá, bylo to způsobené zásobováním a tím, že šlo o druhý kontingent. Druhá mise byla lepší. Volný čas byl omezený, ale snažil jsem se udržovat standardní režim a soustředit se na práci.

10. Měly mise vliv na váš pohled na svět nebo hodnoty?

Ano, uvědomil jsem si, jak dobře se v České republice máme. Viděl jsem děti v Afghánistánu v žalostných podmínkách a došlo mi, jak málo si u nás někteří lidé váží toho, co máme. Začal jsem být hrdý na svou zemi a více si vážím základních věcí.

C. Návrat z mise a reflexe

11. Jaký byl návrat zpět do ČR?

Ocenil bych rychlejší návrat bez prodloužené karantény a administrativy. Mise se tím prodlouží o několik dní, kdy člověk je doma a zároveň není. Vyšetření by šlo dělat i v místě nasazení. Logisticky bylo vše zbytečně komplikované a návrat byl nešťastný — přiletět, projít kontrolou, jít do karantény a nakonec mě autobus vysadil v Praze. Ocenil bych přivítání s rodinou přímo na letišti.

12. Využívá Armáda ČR dostatečně zkušenosti vojáků z misí?

Zkušenosti se nevyužívají dostatečně. Systém nemá velkou ochotu implementovat poznatky. V bojových útvarech to funguje dobře, protože mají pravidelná nasazení a mezinárodní cvičení, ale u odborných jednotek, jako jsou protiletadlové jednotky, to příliš nejde. Spojenci si váží bojových zkušeností, ale doma to někdy naráží na nezáměr

velení. Jednotlivci se ptají, ale systémová implementace chybí. Po návratu jsem se snažil zavést některé věci do praxe, ale často jsem narážel na to, že nadřízení neměli bojové zkušenosti. Voják je takový, jaký je jeho velitel — i velitelé by měli mít zkušenost z misí.

13. Co by podle vás mohlo být po návratu lepší?

Rodiny by měly mít možnost přivítat vojáky přímo na letišti ve Kbelích. Vyšetření by se měla provádět v místě nasazení, aby se vojáci mohli dostat domů dříve. Návrat by měl být více lidský.

14. Doporučil byste účast na misi kolegům?

Určitě ano. Mise je vyvrcholením vojenské přípravy a každý by ji měl zažít. Ideální pro většinu vojáků je mise v Pobaltí — člověk je mezi koaličními partnery, cvičí se a není tam velké riziko. Mnoho lidí jde do armády, aby se cítili jako vojáci, ale úroveň výcviku je různá a mise tomu dá skutečný rámeček.

D. Závěr

15. Je něco, co byste chtěl dodat?

To je vše, co jsem chtěl říct.